

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Суспільно-політичний місячник

З М І С Т

Редакційна — Степан Бандера	2
23 роки тому	2
В. Левенець — 200-те число „Вісника”	3
Д-р М. Кушнір — Підстави національної культури	5
В. К. Гут — Про націоналізм, високу політику, контакти та ще дещо	8
Микола Щербак — Любов (вірш)	12
В. Давиденко — Соціальна недуга сучасности	13
Ярослав Кушнірук — Пучок дніпрові лози (вірш)	16
Ю. Тис-Крохмалюк — Проблеми стратегії	17
Богдан Коринт — На закрутах літератури	20
В. Б. — За посилення зовнішньополітичної діяльности	22
Лідія Кульбак — ** (вірш)	23
Літописець — Регіональні видання на Україні й на чужині	24
Слава Подільська — Україна не стоїть сама	26
Заява Я. Стецька на пресовій конференції в Нью Йорку	28
Здви́г СУМА в Елленвілі	29
З-поміж книжок і журналів	29
З листів до Редакції	32
З життя Відділів	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369, Title 39, United States Code).

1. Date of filing Oct. 1 1965. 2. Title of publication: **VISNYK THE HERALD**. 3. Frequency of issue: Monthly. 4. Location of known office of publication (Street, city, country, state, zip code): 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 5. Location of the Headquarters or General Business Offices of the publishers (Not printers): 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor. Publisher (Name and address): Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine Inc., New York. Editor (Name and address): Vyacheslaw Davydenko, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. Managing Editor (Name and address): John Wynnyk, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009.

7. OWNER (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and address of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Address: Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. (No stock holders). Principal Officers: John Wynnyk, President, 315 East 10th Street, N. Y. 10009.

8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities (If there are none, so state). Name, address: none.

9. Paragraphs 7 and 8 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner. Names and addresses of individuals who are stockholders of a corporation which itself is a stockholder or holder of bonds, mortgages or other securities of the publishing corporation have been included in paragraphs 7 and 8 when the interests of such individuals are equivalent to 1 percent or more of the total amount of the stock or securities of the publishing corporation.

10. This item must be completed for all publications except those which do not carry advertising other than the publisher's own and which are named in sections 132.231, 132.232, and 132.233, postal manual (Sections 4355a, 4355b, and 4356 of Title 39, United States Code).

A. Total no. copies printed (Net Press Run). Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Single issue nearest to filing date 2,000. B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, Street Vendors and Counter sales 385. Single issue nearest to filing date 35. 2. Mail subscriptions. Average no. copies each issue during preceding 12 months 19,083. Single issue nearest to filing date 1,753. C. Total paid circulation. Average no.

copies each issue during preceding 12 months 19,468. Single issue nearest to filing date 1,788. D. Free distribution (including samples) by Mail, Carrier or other means. Average no. copies each issue during preceding 12 months 912. Single issue nearest to filing date 83. E. Total distribution (Sum of C and D). Average no. Copies each issue during preceding 12 months 20,380. Single issue nearest to filing date 1,871. F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. Average no. copies each issue during preceding 12 months 1,620. Single issue nearest to filing date 129. G. Total (Sum of E & F should equal net press run shown in A). Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Single issue nearest to filing date 2,000.

I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): Visnyk, P. O. Box 304 Cooper Sta., New York, N. Y. 10003. John Wynnyk.

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1964

СИРАКЮЗ, Н. Н.

(Продовження)

По \$ 5.00 — Ельцишин Волтер, Терновський Іван, Мацко Петро, Спісак Володимир, Вавелко Андрій, Ма-зурик Гриць, Волозовський Михайло, Возняк Василь, Петрів Василь, Логуш Тарас, д-р Богатюк Микола, Вриндзя Олекса, Фарботник Михайло, Голь Петро.

По \$ 3.00 — Ділай Петро, Рушак Михайло, Гайдук Микола, Дзордз Федосів, Опар Дмитро, Кіцак Іван.

По \$ 2.00 — Коцинда, (Ютика, Н. Й.), Бурій Волтер, Гайдук Гриць, Костів Анастасія, Прибила Остап, Кі-янка Іван.

По \$ 1.00 — Козекович, Прибила Володимир.

Збіркові листи ч.: 498 і 499. Збірщик Микола Го-джак.

По \$ 20.00 — Карпишин Павло.

По \$ 10.00 — Микола Годжак, Зарічний Михайло, Микитин Михайло, Гриник Тимко, Михайло Вовк, Іван Горбатій.

По \$ 5.00 — Лиховид Петро, Паюк Дмитро, Теофіл Фрація, Іван Невенчук, Володимир Логуш, Петро Кіт, Омелян Граб, Степан Вовк, Богайчук Микола, Майко-вич Василь, Тимків Микола.

По \$ 4.00 — Анна Вовк.

По \$ 3.00 — Бузько Антін, Михайло Воскобійник.

По \$ 2.00 — Бура Катерина, Дзецюх Марко, Флесак Володимир, Дзецюх Михайло, Олекса Шмокалюк, Пав-ло Новенчук, Засць Осип, Дембіцкій Петро, Вондар Анастасія, Степан Кохан, Іван Годжак, Анна Лаба, Гавур Микола, о. Потульницький, П. Вілокін, Ана-толь Сторож.

По \$ 1.00 — Джері Войл.

Збіркова листа ч. 500. Збірщик Проскурєнко Микола.

По \$ 10.00 — Равлінко Василь, Проскурєнко Микола, Трач Ярослав, Полівчак Іван, Дмитришин Володимир, Королишин Микола, Королишин Ярослав, Пиндус Іван.

(Продовження на 3-ій стор. обкладинки)

ВІСНИК

СТЕПАН БАНДЕРА

1. I. 1909 — 15. X. 1959

РЕДАКЦІЙНА

СТЕПАН БАНДЕРА

Зродила Його кров незчисленних борців за волю України. Дві пестунки мав Він: любов і ненависть, а одного вчителя — Правду. Годувала Його похмура тюрма, а вмивали сльози жінок, чіх мужі і брати згнули в боротьбі з ворогом. Велику віру мав Він у нарід, що з нього вийшов, з ним ішов і серед нього жив.

Суверенна Соборна Українська Держава — це була Його життєва мета, а шлях до неї — боротьба. Він, немов апостол боротьби, прямував непохитно до тієї мети, молодий, сильний, загартований, відважний революціонер.

Він ішов під низькі стріхи до селян, що мозолястими руками обробляли пересяклу кров'ю і потом предків своїх землю, ішов до робітників, до вчених, до молоді. І Він всіх їхєднав в Революційну Визвольну Армію.

Таким був наш незабутній Друг і наш Провідник — Степан Бандера.

Селянські повстання, боротьба на життя і смерть проти московсько-большевицьких і польських займанців, змагання за культурне й політичне відродження народу в умовах страшною дійсності, великий показовий процес проти членів СВУ-СУМ з проф. Єфремовим на чолі в 1930 році, пацифікаційна акція поляків на західноукраїнських землях, штучно викликаний Московією голод, смерть Симона Петлюри і Євгена Коновальця з руки червоної Москви — були тими чинниками, що формували душу молодого революціонера.

Степан Бандера пішов шляхом своїх великих попередників, шляхом революціонерів-борців. І з цього революційного шляху він не зійшов до самої смерті. До дня, коли вишколений агент КГБ на доручення тієї ж Москви не обірвав 15 жовтня 1959 року нитку Його життя, бризнувши в обличчя смертельну отрую.

Вбивши Степана Бандеру, наш відвічний ворог думав, що поцілів в серце України, що тим підлим убивством усунув загрозу національної революції. Даремно! Бо ані від кулі, вистрілених на паризькій вулиці, ані від бомби на вулиці Роттердаму, ані від отруйної пістолі в Мюнхені — вогонь революції не погас. Він розгориться всеперемагаючим полум'ям, в якому спопеліс московська імперіалістична потвора. Московські посіпаки говорять з року в рік на своїх з'їздах те саме: про загрозу українських „буржуазних націоналі-

стів”, про боротьбу з ними в краю і на еміграції. Бо український націоналізм — найстрашніший противник московського комунізму.

Шість років тому в день 15-го жовтня, коли впав на стійці Провідник і страшна вістка про це блискавкою рознеслася по цілому світі, ми немов скам'яніли, ми не хотіли тому повірити, а дехто навіть не уявляв собі дальшого існування Українського Визвольного Фронту без людини, яка була душею його. Але ми не розгубилися. І хоч втрата Провідника була аж надто великою і болючою, ми знали, що визнати ворожу перевагу, ворожий тріумф не сміємо. Ідея сильніша від московських куль і отрути, і ідею ми поставили понад нашим болем. Під жадними ударами не схилялися ніколи наші бойові прапори.

Так сталося і тоді. Прапор національної революції підхопили наслідники Степана Бандери, понесли і несуть його в переможній бої. А революційні гасла Провідника підхопила ціла Україна, готуючись до вирішної битви, яка з кожним днем наближається.

У шосту річницю смерті Провідника ОУН Степана Бандери схилимо ж голови перед Його світлою пам'яттю і наслідуймо Його. Змагаймося так, як змагався Він, працюймо так, як працював Він.

В одній із своїх статей сл. п. Степан Бандера писав: „Прагнення волі й правди, почуття справедливості й високий ідеалізм були й залишилися назавжди основними принципами українського народу й української людини, головними керуючими силами українського буття й української духовості”.

Цей провідний мотив і був головною настановою в жертвенному й трудолюбному житті великого революціонера — Степана Бандери. Своім трудом, своєю боротьбою він вказував шлях, яким нам йти, щоб здобути Україні волю.

23 РОКИ ТОМУ

30-го травня 1947 року Українська Головна Визвольна Рада проголосила дагу 14-го жовтня як святковий день, бо саме у той день в 1942 році зродилась Українська Повстанська Армія. На цей день припадає також історичне козацьке свято Покрови.

Героїчна боротьба УПА на два fronti — проти німецьких і московських окупантів — навіки вписана золотими літерами в історію України. Цією кривавою боротьбою український народ в огні другої світової війни, коли валились імперії, продемонстрував і ствердив перед цілим світом своє непохитне бажання жити самостійним і незалежним життям, а воляки і старшини УПА у славних подвигах, доконуваних в боях із стократно переважаючими силами ворога, виявили невмирущий дух своїх славних предків — княжих дружинників і запорозьких лицарів.

Ідеї, за які вмирили воїни УПА, за які згинув її Командир Тарас Шухевич-Чупринка — живуть і жити-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,

NEW YORK, N. Y. 10003

В. Левенець

200-ТЕ ЧИСЛО „ВІСНИКА”

У жовтні цього року читачі „Вісника” одержують 200-те число цього друкованого органу Головної Управи Організації Чотирьох Свобід України.

Двісті чисел — двісті місяців, сповнених різного роду подіями в житті нашої еміграційної громади і нашого народу на рідних землях. Двісті місяців, що принесли кардинальні зміни і нові болючі проблеми у відносинах між людьми і країнами...

Від першого ж числа „Вісник ООЧСУ” широко інформував своїх читачів про визвольну боротьбу українського народу, з'ясовував цілі й завдання цієї боротьби проти московських займанців, поборював zdeгенеровану матеріалістичну ідеологію, розкривав страхіття большевицького терору і насвітлював кожночасні віражі совєтської політики на Україні.

У двох стах числах „Вісника” надруковано десятки статей на внутрішньо- і зовнішньополітичні теми, численні статті теоретиків української національної думки, дискусійні і проблематичні матеріали, інформації з громадського, культурного, наукового і мистецького життя, фейлетони, белетристичні твори і вірші сучасних поетів та письменників.

З перспективи минулих сімнадцяти років — бо такий уже вік нашого журналу, відколи він з циклостильного друку перейшов на нормальний! — можна з певністю твердити, що „Вісник” був і залишився одним із тих небагатьох видань, які, звертавши такий довгий в умовинах еміграції шлях, зберегли прямолиній-

~~~~~
 муть в серцях українського народу аж до їх остаточної перемоги над світом темряви — московським комунізмом.

„На крові тих, що впали на полі бою в обороні рідних хат, сімей і населення, в наступі на гестапівські та енкаведівські гнізда й загони, в індивідуальному двобої під час конспіративної підпільної роботи, на крові тих, що замучені по тюрмах і таборах, виростає безсмертна легенда воюючої поневоленої нації, що вогненным смолоскипом горить у серцях і душах народу і освічує шлях у майбутнє. Україна живе, бореться і силою здобуває перемогу. Хай же вічна буде слава героям, що склали своє життя на жертівнику нації”.
 (З Деклярації Проводу ОУН в 20-ліття УПА).

ність і свій первісний ідеологічний напрям в сучасній добі нерішучости, вагань, апізменту і „співіснування”.

Постійних співробітників і авторів „Вісника” доповнювали на протязі цього часу сотні принагідних дописувачів, які прислали Редакції оригінальні матеріали про життя Відділів ООЧСУ та інших організацій Визвольного Фронту, про маркантні події з політичної, громадсько-суспільної і культурної ділянок. Редакція „Вісника” спільними зусиллями з усіма своїми авторами та дописувачами старалася підносити журнал на щораз вищий рівень, доказом чого можуть бути листовні признання, надіслані від багатьох осіб і організацій, як з американського, так і з інших континентів.

З нагоди виходу в світ двохсотого числа „Вісника” годі поминути мовчанкою його редакторів, що в різних часах самовіддано працювали над цим журналом: його першого редактора Євгена Ляховича, Ігната Білинського, Івана Вовчука, Миколу Чировського, Степана Галамая, довголітнього мовного, а тепер головного редактора Вячеслава Давиденка.

Своїми статтями у великій мірі збагачували зміст „Вісника” такі відомі автори і політичні діячі, як ідеолог українського націоналізму Дмитро Донцов, сл. п. Провідник ОУН Степан Бандера, теперішній Провідник ЗЧ ОУН Степан Ленкавський, Голова ЦК АБН Ярослав Стецько.

На сторінках „Вісника” друкувались такі відомі автори, як (подаємо прізвища азбучним порядком): — Іван Боднарук, Василь Барка, Іван Базарко, Анатоль Бедрій, О. Бабій, Н. Грінвальд, Григорій Васькович, Наталія Полонська-Василенко, Микола Величківський, Зенон Винницький, о. П. Фалько, І. Карпович-Дубиняк, Михайло Кушнір, Богдан Кравців, Юрій Тис-Крохмалюк, Роман Кухар, Петро Кізко, Микола Климишин, Богдан Казанівський, А. Коссовська, Євген Лозинський, Іван Людим, Вадим Лесич, І. Левадний, Василь Луців, Євген Маланюк, Петро Мірчук, Л. Мойсєєва, Володимир Нестерчук, Олександр Оглоблин, Василь Орелецький, Михайло Островерха, А. Орликов-

ський, Леонід Полтава, Микола Понеділок, Богдан Романенчук, Нестор Ріпецький, Слава Стецько, Богдан Стебельський, Олександр Соколишин, Павло Савчук, М. Сердюк, Володимир Трембіцький, Лев Шанковський, Микола Щербак, В. Щербій, Мирон Заклинський, Г. Завадович та ін.

З тих авторів, яких уже немає між живими, треба з вдячністю пригадати Володимира Січинського, О. Глобенка, В. Косаревича-Косаренка, Ф. Одрача, М. Бутовича.

Цикл статей Степана Бандери, що появилися в кількох числах „Вісника” п. з. „Українська національна революція, а не протиримний резистанс”, викликав живе зацікавлення серед української спільноти і став спонукою до написання ряду інших статей на цю тему у „Віснику”. Цей друкований 15 років тому матеріал в усій його позноті актуальний і нині, бо Москва стосує й далі ту саму підступну тактику в боротьбі з українськими націоналістами як в Україні, так і на еміграції. Не змінилося також обличчя наших опортуністів, які, використовуючи коекзистенцію Заходу з Москвою, піднесли голови і розвивають свою діяльність по лінії „тітовської України”.

Степан Бандера писав:

„В українському політичному житті за кордоном існує багато таких проявів, які сприяють большевицьким намаганням знищити націоналістичний рух... Почав також підносити голову опортунізм різного походження. Крім старих напрямків, побудованих на угодовецьких засновках, зародились нові їхні попутники, які хотіли б рівночасно спекулювати на хвилевій політичній кон'юнктурі і примазуватися до революційно-визвольного руху, а навіть потягнути його своїми кривульками. Вони намагаються прищепити концепцію, що наш рух повинен зійти з своїх власних позицій і пристосуватися до нового політичного вітру, підстроїтися під чужий смак, привласнити собі різні кличі, політичні вивіски і фразеологію, запозичену з чужого ґрунту... Будь-який опортунізм, компромісовість, невиразність у тому питанні неприпустимі в самостійницькому русі, бо вони вносять дезорієнтацію й демобілізацію, ведуть до того, чого хоче ворог”...

Глибокі змістом і блискучі формою статті д-ра Дмитра Донцова на різні теми друкувалися в багатьох числах нашого журналу, надаючи йому особливої поваги. Згадати хоча б такі, як „Іродові слуги на еміграції”, „Волхв нової України”, „Модерні самаряни і левіти”, „Агонія зміновіховщини”, „Мене-текель” Микити Вальтасара”, „Розумне” слово фарисеїв”, вміщена у передувілейному числі стаття „Емігрантські шашелі і націоналізм” та ін. У цих статтях д-р Донцов розкриває характер і задуми малих духом людей, що намагаються звести на манівці українську визвольну політику, достосуватись до духу коекзистенції, „укласти пакт із дияволом”. Він вказує своїм читачам, „де є джерело, імпульс тої сили духа, сили думки, почуття і волі, сили, яка дає мудрість думці, шляхетний запал почуттю, волі і чину непохитність. Де є мета, яку має дпняти збуджена духовна сила традиційної України. Яке її місце, роля, її місія в борні на життя і смерть з духами тьми, що зійшли на землю уярмити її, а нашу країну в першу чергу”.

На сторінках „Вісника” надруковано цілий ряд статей Голови ЦК АБН Ярослава Стецька, в яких він виявляє справжню суть московського большевизму, роботу комуністичної агентури закордоном і визначає напрямні української визвольної політики.

„Тільки гаряча і глибока віра, що горами двигає, — писав Ярослав Стецько, — віра у свою правду, тільки залізна послідовність у розбудові власних сил у всіх відношеннях, тільки власний грандіозний плян побудови світу, а не хитро-мудрі сподівання конфлікту між Пейпінгом та Москвою і небезпечні зародки ілюзій — тільки наша власна зовнішня концепція спільного фронту всіх волелюбних народів є передумовами і факторами, що принесуть перемогу... (Київ проти Москви”, ч. 2, 1965).

Дуже цінним співробітником „Вісника” був і є д-р Михайло Кушнір, що протягом 17-літнього існування журналу вмістив у ньому десятки глибоко продуманих статей на теми культури, мистецтва, виховання і поточної політики. У статті „Цинізм чи романтика” (ч. 12, 1961) він писав:

„...коли ми віримо в перемогу християн-

Д-р Михайло Кушнір

ПІДСТАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

В цьому числі починаємо друкувати серію статей д-ра М. Кушніра п. н. „Підстави національної культури”. Кожний розділ цієї серії статей (усіх їх буде 12) являє цілість в собі і кидає нове світло на проблему підстав національної культури.

Редакція

1. Цивілізація і культура

Нема виразу більше надуживаного в поточній мові, як вираз „культура”, а водночас не-

---

ської цивілізації і виликування її культури, то треба дораджувати в політичній дії все, тільки не цинізм. Треба дораджувати ті методи, які співзвучні з умовою перемоги... Саме наймудрішою річчю, яка може робити українська політика — це щораз сильніше спиратися на принципи своєї культури, отже й на моральності...”

Перший редактор „Вісника ООЧСУ”, інж. Євген Ляхович у своїх статтях на різні актуальні теми не раз порушував болючу тему — занепад самопошани серед деяких наших емігрантів, указував на комплекс меншовартости, помітний у деяких наших інтелігентів. У статті „Обличчям до фронту” (ч. 8, 1948) він писав:

„Коли хтось постійно відкидає засаду боротьби за свої ідеали і комбінує здобувати волю хитрощами, апелем до гуманітарних почувань світу, маніфестацією своєї культури, співів, танків, народніх звичаїв, — той у своїй підсвідомості все плекатиме до себе самого погорду, рівнозначну з почуттям своєї меншовартости... Коли хтось не має безпосередньої змоги загородити чужим варварам шлях до свого святого Храму, той мусить бодай зробити друге найближче діло: шанувати й помагати тим, що ролять. Це одинокий шлях, одинока можливість, одинока рецепта, щоб змити з себе тавро низького рабства, отрястися з почуття національної нижчости...”

До свого 201-го числа Редакція „Вісника” Організації Оборони Чотирьох Свобід України переходить з глибокою вірою, що так, як і в минулому, матиме повне зрозуміння та підтримку всіх своїх передплатників, читачів і прихильників — українських патріотів.

має виразу, щодо якого існувало б більше непорозумінь.

На кожному кроці чуємо про „культурні завдання”, про „культурні потреби”, про „високу або низьку культуру” того чи іншого народу, про „культурне суперництво”, але дуже рідко здаємо собі справу з того, на чому властиво засновуються ті завдання, потреби і те суперництво.

Поняття культури, яке впродовж довгого часу помішалось з поняттям цивілізації, не так давно почали відрізняти. Однак і досі не вдалося дійти до стислих наукових окреслень ані цивілізації, ані культури. Згідно з найбільш поширеною дефініцією, цивілізація охоплює загальні матеріальні здобутки, досягнені людством протягом його історичного розвитку, а культура — доробок у духовій ділянці. Але до поняття цивілізації можна ввести також певні духові вартості, як і до поняття культури певні матеріальні вартості.

Коли, наприклад, говоримо про культуру домашнього життя, то не маємо на думці виключно духову атмосферу, скажімо, українського дому, але це сполучається в нашому умі з усім улагодженням цього дому, з тим „нутром”, яке само по собі матеріальне і все ж таки витворює певний психічний настрій, що є відбитком духових уподобань і потреб мешканців. Отже, культура українського дому сполучає в собі й одне й друге і, як поняття, заокруглюється в цілість щойно при співрядному трактуванні духової атмосфери з матеріальним улагодженням. Ця зціленість така стисла, що дає нам можливість відчувати душу в мертвих предметах. А ця душа не є нічим іншим, як прищепленням духових вартостей мешканців дому на їх матеріальне оточення.

Цей приклад показує аж надто добре, що відділяти без застережень те, що є духом, від того, що є матерією — річ ризикозна. Поміж одним і другим завжди існує певний зв'язок.

Будемо ближчі правди, коли визнаємо, що поняття культури твориться не тільки на духовій основі, але що співдіють тут і матеріальні чинники, які набирають удуховлення внаслідок свого постійного стосунку з людиною і здіб-

певні сформовані індивідуальності, коли ці їх індивідуальні риси впадають нам у вічі, коли на їх основі відокремлюємо їх з великої родини народів, що становлять людство, то це все на основі культури. Тільки народ, що має свою власну культуру, тобто той зв'язок, який єднає всіх його членів, як спільна назва єднала колись роди, ведучи їх до бою, — має свою індивідуальність і має шанси зберегтися і розвиватися. Навпаки, племя без власної культури або народ із слабою культурою зовсім не має тієї індивідуальності або затрачує її в зустрічі з іншими народами, підпадаючи законові асиміляції.

Культура є тоді якщо не єдиною, то наймогутнішою зброєю у боротьбі кожного народу за збереження його індивідуальності, за право бутися самим собою і забезпечення собі відрубаності вже не тільки мовної і духовної, але й територіальної та політичної, бо немає незалежного державного народу без незалежного культури.

Все це набирає особливого значення в сучасній добі, в добі розгорненого суперництва між народами. Це суперництво не тільки політичне і господарське, але й культурне. Сильним народом ідеться не тільки про те, щоб вони мали перевагу в мільтарній чи економічній діяльності, але й про те, щоб освіта і культура перевагу, накинута своєю культурою іншим, що веде за собою всесторонню залежність, різнозначну з неволю.

Мрії німців про світову державу, подібно як англійський імперіалізм, не спираються тільки на матеріальні інтереси одного і другого народу, але мають своє джерело також у національній вірі кожного німця і кожного англієця в силу і вищість їх національної культури над культурами інших народів. Панування німців-коі культури на світі, в розумінні багатьох німечьких учених, було б не тільки тріумфом, налегким силі німців, але водночас шляхом до частя для тих народів, які, стоячи нижче, повинні шукати в німечькій культурі заспокоєння своїх аспірацій і тули. Подібно думає англійський вважає англосаксонську культуру за вершок того, що в тій діяльності можна освітити, для якого англійська мова, звичай і способи життя — без суперництва. І це випливає не з цієї підмогою, як у німців, але з дійсного пере-

ні збудити в ній почування вищої категорії, ніж

Щоб такого роду почування створились, потрібний час. Поняття часу лучиться також нерозривно з поняттям культури. В цьому випадку, який в українській мові мав би найбільшразі, який відповідники у виразах: „плекання“, „управа“, „оброблювання“, — крестяся поняття праці, отже й поняття часу, як чинника, необхідного для виконання кожної праці.

Без тієї праці в часі, без управи, яка вимагає приготувати рілтю під засів, кинути зерно, подбати про ріст того зерна і терпеливо вижити дати плодів, — немає й не може бути культури. Отже культура не є даром неба, а опрацьовує її кожний народ протягом віків, піднімаючи себе поволі до щораз вищого розуміння життя і його завдань. Тому національна культура сугає своїм корінням у глибоке минуле. Бона не постає з сьогодні на завтра, не є зерном, привіним історичними вітрами, що розкидають насіння, принесене звідкілясь, але витворостся від сторіччя до сторіччя, з покоління в покоління, на власному, рідному підложжі, на тій самій землі, серці того самого народу.

Без власної культури немає й не може бути нації. Отже, національна культура є ніщо інше, як сума всіх тих почувань, прив'язань і традицій, які, витворені протягом віків багатьма поколіннями, творять моральні й матеріальні зв'язки між людьми, що заселяють одну територію і говорять одною мовою. І тому не спільна земля, навіть не спільна мова визначають націю, але шойно її культура.

Існують народи, які хоч і займають одну територію й говорять одною мовою, націями не є. І навпаки існують народи, які мешкають на різних землях, як англосакси, але завдяки силі своєї національної культури не перестали бути націями в чужому, чужому переважачому оточенні. Ціо більше, сила їх культури підобла й засимлювала народи із славною культурою і довела до того, що великий атлантичний рас, що заселяють ЗІА, переформовується на наших очах в американський народ, який говорить англійською мовою і має домінуючу англосаксонську культуру.

Це дає нам поняття про значення культури і наближає до розуміння її істоти.

Коли говоримо про подвійні народи, як про

конання у безперечному праві на панування того, що є вищим і кращим.

Цього права, щоправда, не можна заперечити, але поняття вищості і ліпшості релятивне. Бо кожний нарід може вважати свою власну культуру за вищу й ліпшу від культури іншого народу хоча б тільки тому, що вона відповідає його індивідуальності, що вона є його власним витвором, який рахується з потребами і прагненнями його національної душі. Тому кожний нарід, що має самопізнання, боронить чистоту своєї культури від чужих впливів. Ця оборона є конечною, і на тлі тієї оборони чітко зарисовується різниця поміж цивілізацією і культурою.

Цивілізація в своїй істоті є міжнародньою. Говоримо про європейську цивілізацію, як про новочасну цивілізацію, і бажаємо їй перемоги на всій земній кулі. Її тріумфальний похід у XIX і XX віках стер з обличчя землі багато різниць між поодинокими континентами і краями. Європеєць уже легко знаходить європейські умовини існування на кожному континенті. В Індії, Америці, Японії, в Китаї, в Гонолюлю, в Австралії — можемо мешкати й жити по-європейськи, бачимо великі готелі, улажені з європейським комфортом, і великі фабрики, що працюють на європейський взір при допомозі парових та електричних машин.

Залізниця і літаки везуть нас уже так само вглиб Африки, як і до Парижу чи Лондону, а великі кораблі втримують постійну комунікацію між портами всіх континентів, як втримували її колись старовинні триреми в прибережній плавбі між портами Середземного моря.

Давня середземноморська цивілізація стала в дальшому своєму розвитку вже не тільки європейською цивілізацією, але цивілізацією всієї земної кулі. Таким чином життя уподібнилося на цілому світі.

Але тільки позірно. Бо замість тих різниць, що їх затерла європейська цивілізація, увиразнилися інші різниці, що їх виявили в своєму розвитку національні культури. І ніколи ще індивідуальні риси поодиноких народів не виступили й не зарисувалися так ясно, як саме тепер. Ніколи властивості і психічні відрубності рас і народів не промовляють так голосно, як в наших часах.

Неначе в страху перед нівеляційною роботою

цивілізації, яка охоплює життя всіх країв, роблячи його однаково вигідним і достатнім, культури поодиноких народів почали організуватися для збереження своєї відрубності, і водночас із вибухом цивілізаційних здобутків вибухнули націоналістичні почування, пробудивши в найменших навіть народах прив'язання до того, що було й є їхньою власністю.

Ці почування повели народи не в напрямі затирання психічних різниць, а в напрямі плекання тих різниць, щоб протиставити їх міжнародньому шабльонови. Наскрізь матеріалістична доктрина соціалізму, що йде під гаслом інтернаціональності, зустріла на своєму шляху непоборну перешкоду.

„Пролетарі всіх країн” були готові єднатися на боротьбу з капіталом, як здогадним ворогом, але вони вагалися й вагаються там, де інтернаціоналізм соціалістичних гасел входить до їх душ і порушує споконвічні традиції та при звичаєння. Отже, соціалізм, не бажаючи збанкрутувати, мусів прикраситися національними барвами. Ця „національність” поодиноких соціалізмів виразно виступила в момент вибуху першої світової війни і протягом її перебігу не переставала маніфестуватися. Це свідчить аж надто вимовно про силу національних почувань, які виявилися в робітничих масах куди живішими, ніж почування для гасел, виписаних на червоному прапорі.

Джерела національних почувань, які дають народові свідомість його відрубності і його непорушних прав на збереження тієї відрубності, — є також джерелами національної культури. Там треба шукати матеріялу, з якого нарід будє свою культуру.

Ця будова мозольна і довга. Її початки сягають у далеке минуле, де на підвалинах землі і мови, цих двох могутніх чинників, без яких нарід не може існувати, шляхом нашарувань, складаних терпеливо кожним поколінням з думкою про наступне покоління, — створилися перші верстви національної культури.

Сьогодні ми дивимося на них так, як дивимося на геологічні шари, уклад яких дає нам уявлення про історію земної кори. Так само нашарування національної культури дозволяє нам відтворити історію душі кожного народу і відкриває таємничі зв'язки поміж людьми, що належать до одного народу.

В. К. Гут

ПРО НАЦІОНАЛІЗМ, ВИСОКУ ПОЛІТИКУ, КОНТАКТИ ТА ЩЕ ДЕЩО

В'єтнам є тепер найважливішим пунктом на нашій плянеті. Всі газети про нього пишуть. І слушно, якщо кожного дня гинуть там американські хлопці, якщо кожного тижня по кілька американських літаків знаходять там свій кінець, якщо та країна пожирає денно мільйони доларів, то як же про неї не писати. Американці називають агресором Північний В'єтнам, покиваючи пальцем на Москву і Пей-пінг, москалі та китайці називають агресором Америку. Наша преса іде звичайно по лінії американській.

Хоч зовсім відмінною була коротенька стаття пані Слави Стецько „В'єтнамська пересторога” („Вісник”, ч. 10, 1964). У цій статті авторка поцілила в саму суть справи, тільки, на жаль, її не розвинула.

Значення В'єтнаму

В'єтнам має значення стратегічне і психологічне. Стратегічне значення випливає з його центрального положення в Південно-Східній Азії. Його втрата мала б вплив на Філіппіни і Формозу на сході, на Тайленд і Бірму на заході, на Малайзію та Індонезію на півдні. Посередній вплив відчули б Австралія і Нова Зеландія.

Та далеко важливішим є психологічний аспект. Не так давно була вміщена в „Нью Йорк Таймсі” стаття п. н. „Визвольні війни” (30 чер-

Цих зв'язків є багато. Невидимі на поверхні життя, вони розгалужуються, як коріння могутнього дерева, коли заглянемо глибше в душу кожного народу, пізнаючи його традиції, вірування, пристрасті, ідеали і змагання. І чим нарід більший, чим могутніший свідомістю відрубності своєї душі, тим більше має він таких зв'язків, які своєю сіткою охоплюють усіх.

Українці, як нарід, як нація, пов'язані між собою тисячами таких вузлів, і тому українська культура, яка є системою тих пов'язань, належить до найсильніших національних культур. А усвідомлення цього факту накладає на нас усіх обов'язок пробуджувати в якнайширшому колі земляків почування вартості власної культури і змагання до її збереження та розвитку для успіху і щастя наступних поколінь.

вня, 1 і 2 липня), в якій сказано, що у 1961 році 22-ий з'їзд комуністичної партії в Москві прийняв постанову про „антиімперіялістичні національно-визвольні революції”; що ця концепція є тепер вітальною однаково для росіян, як і для китайців; що віце-президент Г. Гомфрі назвав ті війни „**новою формою агресії, яку можна порівняти, якщо йдеться про її мілітарне значення, з винаходом стрільного пороху**” (підкреслення моє — В. К. Г.); що В'єтнам є найбільш успішний приклад „війни за національне визволення”; і нарешті, що Захід не був приготований до таких „визвольних воєн” і ще не мав ефективною відповіді.

Президент Л. Б. Джансон, однак, не чекаючи на знайдення „ефективної відповіді” і пам'ятаючи прикрий досвід з Кубою, рішився показати у В'єтнамі, що комуністична теорія про „визвольні війни” фальшива, що вона комуністам нічого доброго не принесе, що вони мусять її викреслити зі своїх методів опанування світу.

Ось тут і вилазить отой психологічний момент. Нині вже ним воюють усі, хто обстоює позиції президента Джансона. Якщо б американці покинули В'єтнам, кажуть вони, то це був би доказ, що твердження комуністів про „визвольні війни” правильне, і це заломило б дух боротьби в Азії тих, які ще стоять на позиціях Заходу; це сугерувало б думку, що боротьба проти комунізму безвиглядна. З Азії цей рух „визвольних воєн” перекинувся б до Африки та Південної Америки, і тоді Європа й ЗДА впади б в рот комуністам, як спілий овоч.

Міркування правильні на сто відсотків, і стає моторошно, коли такі поважні учені, як проф. А. Тойнбі, радять американцям покинути В'єтнам. Хто дивиться на сучасну світову ситуацію власними очима, а не крізь позичені окуляри, тому ясно, як сонце, що в'єтнамська війна є війною не льокального, а гльобального характеру.

Ситуація на „фронті”

Коли ж у В'єтнамі гра йде за таку велику ставку, то як же та гра виглядає, хто які має шанси?

і вони мусять самі її виграти, то нині йдуть уже розмови про те, чи не краще було б американцям підмовити переобрати там військове командування.

— З кожним днем більше війна у В'єтнамі виглядає на війну не так в'єтнамців проти в'єтнамців, як американців проти в'єтнамців. А з цим пов'язані і клопоти уряду ЗДА як зовнішнього, так і внутрішнього характеру.

Групи американських студентів і професорів, очевидно під впливом "протрестів", питають до ся, чому американських воєнків висилають до В'єтнаму. Питання слушне, тільки тенденції особі, які це питання ставлять, фальшиві. Вони сугерують думку, що ЗДА повинні залишити пору В'єтнаму комуністам, бо під теперішню пору лише присутність американських військ стримує комуністів.

Це, однак, не повинно нікого стримувати від об'єктивного шукання відповіді на питання, як то дійшло до такого стану, як тепер, щоб у майбутньому можна було діяти краще. Во, не зважаючи на велику ставку, за яку йде боротьба у В'єтнамі, це все ж таки не остання ставка, це ще не остання баталія на світовому фронті боротьби з комуністами.

Американський аспект кризи

В. Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" (жовтень 1964) було вміщене інтерв'ю з Л. К. Ладжем. На питання, чому Південний В'єтнам не може дати собі ради з В'єтконгом, Ладж подає такі причини:

"Південний В'єтнам не є ще напівією-держкою в тому сенсі, як ми на Заході її розуміємо. Це країна, де мешкають люди, які мають сильне почуття народності, але не мають почуття національності."

— У південних в'єтнамців не розвинулося почуття націоналізму, бо вони його не потребують. Вони думають про себе, — сказав Ладж, ясно визначену расу, власну мову, літературу, мистецтво, історію. Але вони — тропічні люди, а це означає, що природа, серце якої вони живуть, дуже багата, і навіть убогий мешканець Меконг Дельти має все, чого він потребує для прокарчування. Він має риж, рибу, кокосові горіхи, качки, овочі... Він не потребує нащо-

Ми боремося проти московського більшевизму в усіх його проявах, на всіх ділянках. Наша боротьба революційна і безкомпромисова, тобто ми заперечуємо, відкидаємо все більшевизнякє по суті, що він приніс і на-кинув українському народові, відкидаємо принципово, повністю. Дошукуватись, відізнати в більшевизнякї системі позитивні — неврно і з погляду революційної стратегії шкідливо.

СТЕПАН БАШІРА

Згідно з "Нью Йорк Таймсом" фікція з "до-раджуванням" Сайтонови минулася; тепер, це є в дійсності війна", як сказав президент Л. Б. Джансон.

З поняттям "війна" завжди асоціюється поняття "фронт". У В'єтнамі маємо війну, а фронту нема. Навіть у щоденних звідомленнях це помітно. В них рідко коли зустрічаємо такі традиційні поняття, як "зайняли", "посунули-ся", "відбили", "втримали", "Замість цього пов-торюються ті самі слова: "зніщили" або "зги-нуло", і тоді йдуть числа: п'ять, двадцять, сто тридцять... Місцевості у зв'язуванні не мають сутнього значення.

Загальна ситуація для американців, а тим самим і для всього світу дуже прикра. Крім "дораджників", Америка мусить висилати звичайні війська, щоб зрівноважити зріст сили В'єтконгу. Домбардування Північного В'єтнаму не дало покищо відчутних позитивних на-слідків.

В'єтконг, хоч має публі тисячі воєнків — як твердять американські експерти — великих з'єднань у дію не вводить, великих боїв, спе-ціальних з американцями, уникає, але кожного дня переводить кільканайдцять дрібних акцій. Протягом періоду дощів В'єтконг не перевів генерального наступу, хоч за той час територія, контролювана урядом Південного В'єтнаму, звязилася до кількох більших міст і їх околиць. Москва і китайці витрачають на ту війну центи у порівнянні з американськими мільйо-нами. Та фінансовий бік справи не є такий важ-ливий. Далеко важливішим є те, що:

— Ні москалі, ні китайці у В'єтнамі своїх воєнків не мають (а якщо й мають, то вони так заховані, що їх не видно), американці ж мають уже там понад сто тисяч. — Коли ще президент Дж. Кеннеді заявляв, що у В'єтнамі відбувається війна в'єтнамців,

налізму, як потребуємо ми, щоб підтримати свій життєвий стандарт”.

— У них існує лише локальний патріотизм. „Також багато з тих людей, — твердить Ладж, — є конфуціянцями, і для них найголовнішим є родина і предки. Їх лояльність є локальна — до групи. Такого роду лояльність вони мають більшу, як ми, але вони не мають тої лояльності, яку маємо ми до нації, до прапора, до республіки.”

— В загальному в'єтнамці ще далеко позаду в своєму розвитку. „Що ми пробуємо зробити, — підсумовує Ладж, — це допомогти їм прийти у двадцяте століття”. (Підкр. мої — В. К. Г.).

Ми зупинилися досить докладно над поглядами Г. К. Ладжа з двох причин. Поперше, він був американським амбасадором у Південному В'єтнамі в той час, коли там стався перший переворот, наслідком якого згинули Нго Дін Дієм і його брат. Подруге, він у своїх поглядах репрезентує офіційну американську політику, доказом чого є його поновне призначення на амбасадора до тієї країни.

Вдумливий читач, прочитавши ці твердження амбасадора, може запитати: а що ж спонукує десятки тисяч молодих в'єтнамців до боротьби в лавах В'єтконгу? В істоті це не сутня річ — північні вони чи південні, хоч, як самі американці заявляють, більшість вояків В'єтконгу становлять таки південні в'єтнамці. За які ж ідеї вони гинуть, коли мають що їсти, отже й почуття націоналізму, на думку амбасадора, у них відсутнє? У згаданому інтерв'ю з Г. К. Ладжем відповіді нема. Коли це саме питання поставлено на телевізійній програмі Д. Раскові, то він відповів, що одні воюють тому, що є комуністами, а другі тому, що комуністи їх примушують воювати. Це тільки частина правди, але не вся. Причини глибші.

Перша річ, яку тут мусимо мати на увазі, це те, що у так зв. Фронті Національного Визволення, або В'єтконгу, беруть участь самі в'єтнамці. Вони зуміли zorganizувати й вишколити армію пропагандистів і партизанів, вишкіл яких стоїть на рівні техніки 20-го століття. Значить, в цьому відношенні в'єтнамці, принаймні ті, які служать комуністам, уже ведали у 20-те століття.

Друга важлива річ, яку американці чомусь поминають увагою, це те, що комуністи у своїх закликах звертаються до загально-в'єтнамського патріотизму. Ось приклад із заклику до південно-в'єтнамських вояків: „Як в'єтнамський патріот ти маєш два завдання: боротися за знищення феодалної класової системи, що тримає тебе в нужді, і викинути чужинців та їхніх лакеїв, які цю систему продовжують.”

Комуністи також культивують почитання прапора, але, розуміється, свого прапора. Ось приклад з комуністичної преси: „Минуло ще кілька тижнів, протягом яких група Туана вчила юнаків володіти зброєю. І тепер вони відбували парад кожного ранку з своїми доморобними мечами. Вони стояли в рядах горді, як пави, і співали патріотичних пісень перед щоглою, на якій висів червоно-синій прапор з жовтою зіркою в центрі — кольори Фронту Національного Визволення”.

Як бачимо, комуністи у своїй пропаганді апелюють до почувань, яких, на думку Ладжа, у в'єтнамців нема.

От що пише про в'єтнамців журналіст М. В. Бравн: „Вони не люблять, щоб про їх країну думали, як про недорозвинену або нижчу в порівнянні з іншими країнами. Немає нічого, що б в'єтнамець ненавидів більше, як бодай натяк на стан їхнього розвитку.”

Від дня смерті Нго Дін Дієма на політичній мапі світу Південного В'єтнаму нема, бо за нього говорить Вашингтон. Прийняття чи неприйняття якогось рішення у справі Південного В'єтнаму — це справа Вашингтону. Характеристичною в цьому відношенні була остання акція Гани. Її представник їздив до Ганою говорити з Го Чі Мінгом у справі миру, а від нього поїхав не до Сайгону, не до уряду Південного В'єтнаму, а до Вашингтону, драматично тим підкресливши, що в Сайгоні сидить маріонетковий уряд.

В'єтнамці усе це бачать. „Ви, американці, — заявив в'єтнамський приятель Бравна, — сипали у Південний В'єтнам гроші насліпо, і своєю політикою озброїли В'єтконг найліпшою зброєю. Ви починаєте бачити, що ми, в'єтнамці, знаємо більше про народню війну, як ви, і що це ми є дорадниками, а не ви . . . Ми знаємо, що тут ви є не тому, що нас любите, як ви це

кажете, але тому, щоб забезпечити американські міжнародні інтереси . . ." Скільки тут ображеної національної гордості! Скільки палаючого патріотизму! . . .

На нездорові відносини між американським і південнов'єтнамським урядами вказав прем'єр Нуен Кав Кі. У пресовому інтерв'ю він заявив, що зв'язки між такими союзниками, як ЗДА і Південний В'єтнам, не повинні стати „кайданами неволі", бо тоді безцільним було б продовжувати боротьбу за свободу проти комунізму.

В'єтнамський аспект кризи

Протягом літніх місяців справа контактів української еміграції з представниками УССР дещо притихла. Може тому, що спеці від високої політики пішли на зелену мураву, а може тому, що Москва вирішила зробити передишку. Та досить свіжі ще палкі аргументи представників української „еліти" за потребу контактів з „представниками" України.

Дивлячись на ту метушню збоку, годі було вийти з дива, що за контактами заявилися деякі люди, яких уважалося за високоінтелектуальних і безсумнівних патріотів.

В розпалі отої дискусії на одному з засідань управи товариства, членами якої є високовчені панове, говорили про контакти. Згадані вгорі патріоти — казали на тому засіданні — заявили за контактами з тої причини, що вони дуже стужилися за своїм рідним, українським. В дальшому ході розмови зацитовано твердження одного з мадярських діячів, який сказав, що в ЗДА з усіх етнічних груп найкраще zorganizована українська, тоді як польська є найчисленніша, але зовсім розбита, бо не знає, як їй ставитися до „людової" Польщі.

Особу, що зацитувала це твердження мадярського діяча, ніби зловили на якійсь ересі. „А чого ж полякам журитися, — викрикнули вони, весело підсміхаючися, — вони мають свою державу".

І тут нараз ніби світ прояснився. Держава! Ось де корінь усієї історії. Магічне слово — держава! Комуністична? Сателіт Москви чи Пейпінгу? Це не важне, аби була держава. Польська Республіка Народова, В'єтнамська Народня Республіка і „наша" Українська Радянська Соціалістична Республіка. Розуміється, з „нашою" державою не було так дуже просто. На неї занадто велику тіль кидає грубезна лапа московського ведмедя. Тому то контактні мрії й були попереджені теоретичними висновками про „правне" існування української держави у формі УРСР.

Так то виглядає справа відносин частини політичної еміграції до їх матірніх країн у Східній Європі, опанованих комуністами.

Маючи це на увазі, легше буде зрозуміти політичні процеси, що проходять у „відсталій" країні південно-східньої Азії — В'єтнамі.

Року 1954-го створено дві в'єтнамські держави: Північну — комуністичну і Південну — не-комуністичну. Спочатку були надії на об'єднання. Роки минали — ті надії згасали, бо Америка була за „статус кво". Отже, хто хотів об'єднання, мусів звертати очі на північ.

Комуністичний В'єтнам, не зважаючи на свої зв'язки з Москвою і Пейпінгом, мав усі позначки самостійности. Він був створений самими в'єтнамцями у боротьбі з французами за самостійність, і ту в'єтнамськість, так би мовити, задержав до сьогодні.

Південний В'єтнам мав спочатку всі позначки самостійности, але з роками голос американців щораз більше давався відчувати, аж прийшов до кульмінаційної точки в часі скинення Нго Дін Дісма. І, як не дивно, сили В'єтконгу зростали пропорційно до зросту голосу американців.

В консеквенції Південний В'єтнам не міг задовольнити двох важливих прагнень в'єтнамців: не міг навіть дати надії на об'єднаний В'єтнам; не міг забезпечити своєму населенню почуття господарів на власній землі.

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ :

ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.

Північний же В'єтнам в обох випадках бодай давав надії на реалізацію. Але Північний В'єтнам — комуністичний! Отже і альтернатива. Хоч входять у неї інші елементи, основний аргумент при рішенні, правдоподібно, той самий, що й у високоедукованих панів на вище згаданому засіданні: що з того, що комуністична — але польська, мадярська чи, в даному випадку, в'єтнамська держава. Це той гачок, на який ловляться не комуністи і пізніше стають комуністами чи їхніми поплентачами.

Значить, два середовища поповнюють ряди В'єтконгу: одне — незадоволене соціальним станом у Південному В'єтнамі; друге — здивлене у національний розвиток соборної країни.

Заключення

Тепер уже всі признають, що націоналізм — велика сила. Біда тільки в тому, що ту силу „відкрив” Ленін на 45 років скоріше від Заходу і дав загальні вказівки, як її використовувати для комунізму.

Захід же, а спеціально американці, хоч остаточно мусять погодитися з існуванням націоналізму, як формуючої сили під сучасну пору, все таки не хочуть його зрозуміти повністю, до кінця, а не збагнувши його суті роблять кардинальні помилки, які пізніше мусять змивати кров'ю своїх вояків.

Далі, комуністи використовують націоналізм у некомуністичних країнах, а націоналізм в комуністичних імперіях Захід використовувати не хоче. В такій ситуації комуністи можуть рости на помилках Заходу, а Захід не має як комуністам зрештуватися.

Захід доти не зможе знайти ефективною відповіді на керовані комуністами „визвольні війни”, поки не зрозуміє правдивої істини націоналізму, поки не буде відповідно до того поступати, і поки не ввійде в тісний союз з націоналізмами народів, підкорених комуністичними імперіялізмами.

Свого часу в нас дискутувалося, і ще й досі чуємо голоси, що ми повинні боротися не проти комунізму, а проти російського імперіялізму. Але тепер на в'єтнамському прикладі бачимо, що там російський чи навіть китайський імперіялізми так захищені, що боротися проти них — це пустий звук. Боротьба далі мусить вестися проти комунізму. Для південного в'єтнамця

Микола Щербак

ЛЮБОВ

Ти, брате, любиш Русь,
Як дім, воли й корови,
Я ж не люблю її
З надмірної любови...
Іван Франко

Він кинув їх, терпкі слова, з розпуки,
Великий Трудівник і Каменярь,
Коли життя було, як крутояр,
І серце надривалося від муки...

Як не любити і ліси, і луки,
І сині гори, і пісні флюяр,
І хліб насущний — неба Божий дар, —
І плідну ниву, і робочі руки!..

Життя прожить — не поле перейти!..
Зумій, зумій же, друже, до загибуги,
Ідучи через звори і мости,

Любити рідну матір — Україну —
Як він її любив, ковальський син, —
Володар і низин, і верховин!

Північний В'єтнам не є агресором тільки тому, що він Північний. Бо для в'єтнамця В'єтнам є один. Як він бореться проти Північного В'єтнаму і його експозитури у Південному В'єтнамі, то тільки тому, що він є комуністичний. І тепер у багатьох місцях боротьба ведеться між комуністами і некомуністами. Якщо ми обмежимо свою боротьбу російським імперіялізмом, то дуже сильно звузимо свій засяг боротьби. А наша боротьба повинна бути такою широкою в засягу, як широкими в засягу є комуністичні апетити.

Ідеологія, програма, визвольна концепція і революційна боротьба українського націоналістичного руху творять одноцілу, гармонійну будову, засновану на завершеному українському світогляді. Ця архітектурна одностайність і гармонійність дає рухові внутрішню силу, дійову динаміку і відпорність на всі наступи й удари ворогів.

Степан Бандера

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

СОЦІАЛЬНА НЕДУГА СУЧАСНОСТІ

Проблема щораз зростаючої злочинності і деморалізації молоді, яка так непокоїть американське суспільство, не обмежується Америкою. Шоправда, про злочинні американські генти найбільше пишуть в газетах. Але це — боляк усього сучасного світу, не виключаючи й країн, опанованих комуністами. Над її розв'язкою сушать голови церковні, поліційні, пенітенціарні чинники, її день-у-день пригадують радіо і газети в своїх кримінальних рубриках. Минулого року „Ріперс Лайджест“ у статті Дж. Луці навів кілька маркантних прикладів з різних країн:

У Ланні, що її молоді здавна славилися своєю дисциплінованістю, в грудні 1964 р. юрба під-хмелених підлітків вдерлася поблизу Сток-гольму в церкву, коли там відбувалася різ-двяна богослужба, повбивала вітражі, сплюн-друвала надгробники, закидала присутніх „факеркекерами“ . . .

У Франції вулицями провінційного містечка дефілювали 15-17-літні дівчата з транспарен-тами, на яких були написані гасла: „Завтра я поповню самотубство!“, „Я щось укряду!“, „Я хочу мати коханців!“. . .

П'ятсот молодиків у Швеції під час авто-мобільних перегонів у Карльскота підпалили кількадесят будинків і, озброївшись порожні-ми пляшками та палицями, не допускали по-жжеників гасити вогонь.

У Британії останнього Великодня 800 хлоп-ців і дівчат, з'їхавшись на мотоциклах до ку-портного містечка Клекетону, протягом трох днів тероризували населення, ламали й ни-щили все, що траплялося їм під руки.

У Ларжжі величезна юрба юних хуліганів-терористів, виповнивши Лалац Спорту, пони-щила всі меблі, подерла всі образи, повбивала всі вікна. Свідок цієї події описував її так: „Там не було крику, лайки і реготу — лише спокій-не, методичне руйнування. І це було най-страшніше“ . . .

У Бразилії 17-літній юнак зітрав моторизо-вану версію так званої „російської рулетки“ — на третій скорості помчався автом через „чер-воні світла“ по вулицях столиці, щоб подиви-

порушників права.

У чому причина цієї соціальної недуги?

Пішуть про те, що сучасна молоді, маючи загато розвільня і забагато грошей, нудяться і шукає екстрематичної. Що вона позбавлена ідеалізму і будь-якої цілі в житті, крім одної: за всяку ціну розвільня нудьгу. Що сучасні ба-тьки вилекарся „стажик, добрик“ методи ви-ховання, і в усьому погубляють своїм дітям. Що більшість дітей-злочинців виходять із розбитих родин. Що сучасний „бунт молоді“ є наслід-ком спокоєвничого конфлікту між молодшою і старшою генераціями, але в атомовій добі з її непевністю в завітнішому дні цей кон-флікт набирає особливо гострих форм. Що зго-

В американській, французькій та італійській пресі репортери кримінальної хроніки наводять типові відповіді юних злочинців на запити слідчих, чому вони поповнили злочини: „Задля жарту“, „задля сміху“ — „ві дід іт фор кікє“, Хвилі безглуздяків убивств, безцільного ка-лічення, гвалтувань і грабежів перекочуються з континенту на континент, і чи не вперше в історії Нью Йорку його поліцаймайстер пере-стерігав недавно мешканців цієї світової метро-полі, щоб по заході сонця не повивалися в пар-как, бо поліція безсилна в обличчі масових злочини дорослих поповное більше молоді, як самі дорослі“.

В Аргентині, Венесуелі, Мехіко проблема наркотиків, пияцтва, проституції серед 18-20-літніх хлопців і дівчат зростає з страшливою швидкістю. Голова суду для неповнолітніх у Ріо де Жанейро заявив: „Останнім часом злочини дорослих поповное більше молоді, як самі дорослі“.

Злочинність серед молоді в Канаді зростає протягом останніх чотирьох років на 21 від-соток.

Недавно студенти сіднейського університету в Австралії викликали загальне обурення сво-їми масовими танцями у прилюдному місці — без жадного одягу. Під час цієї вакханалії поліція вилекаршувала понад 300 дівчат віком від 13 до 17 років, при чому виявилось, що з них 240 уже мали сексуальні відносини.

чинність і розбещеність молоді є наслідком останньої світової війни, зокрема гітлеризму, який „дозволяв усе”. Що добре відживлення прискорює статевий розвиток, внаслідок чого гальмується розвиток духовости. Пишуть навіть про те, що „антисоціальна молодь” витворюється в результаті гігантських протуберанців, що їх останніми роками спостерігають астрономи на сонці. Є ще й інші відповіді на це питання „чому”, але жадна з них не розкриває явища в цілості.

Які ж рецепти пропонуються на цю недугу?

Характеристично, що в дискусії навколо цієї болючої проблеми майже не чути голосів, які вимагали б нових, гостріших законів, вищої кари для молоді, що порушує правопорядок.

Педагоги, священики, судді рекомендують максимально виповнювати вільний від науки і праці час молоді якоюсь діяльністю: цікавими лекціями-гутірками, спортом, танцями, розвагами. Директор молодечого департаменту в Мюнхені, Курт Зільман, навіть каже: „Ми забезпечуємо молоді можливість веселитись і танцювати дознемоги”. Але це, звичайно, палятив. Більшість виховників не сумнівається, що генеральну розв'язку проблеми треба шукати у належному вихованні — в батьківському домі, в родинній атмосфері. І тому відомий англійський педагог Джан Гант недавно заявив: „Не у взаємному обвинувачуванні, а в нас самих, в нашій допомозі дітям рішення проблеми”.

Ось так виглядає картина в країнах Заходу, де молодь має забагато дозвілля і забагато грошей. А як же в СРСР — країні, про яку советська пропаганда ще недавно трубила, що там цю проблему вже майже розв'язано? Тепер свій тон вона змінила. І навіть у советській пресі, яка всіляко підмальовує дійсність, маскує тіньові сторони життя, з'явилася постійна рубрика кримінальних подій, раз-у-раз виступають прокурори і педагоги з статтями на цю

Вірю, що культ героїв, який в інший спосіб проявляється у кожній з епох світу, є душею всіх суспільних відносин між людьми, і що спосіб та форма, в яких цей культ, добре чи зле, проявляється, є точною мірою доброго чи злого стану, що панує в справах того світу.

Томас Карлейл

тему. Очевидно, далі замовчувати те, про що роками говорять усі громадяни на вулиці, не можна і — небезпечно.

Ось у київській „Робочій Газеті” з 8 вересня ц. р. читаємо: „Кременчук. Вечір. Молоде подружжя вертається додому. Раптом на них нападають п'ятеро, без жадної причини б'ють, колють ножами. Цього ж вечора злочинці напали ще на двох людей, і лише після цього їх затримала міліція”... І. Бондаренко, заступник міністра охорони громадського порядку УРСР, який пише про це, заявляє, що в Київській, Тернопільській, Харківській, Чернігівській областях повно такого роду матеріалів.

В офіційній ЦК КПСС „Правді” з 11 квітня ц. р. описується випадок з військовим лікарем К., який у Ростові-над-Донем пробував боронити дівчину від молодих хуліганів. „Вітька, бий його!” — закричав один із них. І всі кинулися на лікаря, збили його з ніг, топтали його ногами. Навколо зібралася юрба цікавих, мовчки дивилась, немовби тут відбувалася циркова вистава. „Товариші, допоможіть!” — крикнув напівпритомний лікар. — „А чого ти до дітей чіпляєшся!?” — гістично заверещала з натовпу якась жінка.

У тій же „Правді” з 6 червня ц. р. читаємо про 18-літніх хлопців Токаренка і Сорокуна, які напали на вулиці на комсомольця Волошина та його супутницю і жорстоко їх побили; про якогось Спорихіна, що в ресторані, прилюдно, погрожував ножом 16-літній офіціантці; про групу шоферів, що zorganizувались у злочинну банду і грабували пасажирів...

„Літературна Газета” (ч. 45) повідомляла: 8-го липня ц. р. близько 24-ої год. в Харкові, в будинку ч. 39 по проспекту ім. Орджонікідзе, на сходах, Л. Цицорін, К. Гришин, М. Лупандін та В. Ільницький убили інженера А. Гаврильченка. Причина: побачивши хлопців п'яними, він не хотів впустити їх до сусіднього мешкання, де сховалася їхня перелякана приятелька.

Недавно в советській пресі з'явилася навіть невиразна вістка про напад „хуліганів” на міліційну станицю. Власне не про напад — про облогу, в якій тримали вони кілька годин ту станицю. Очевидно, з самими ножами таку операцію годі провести.

У газеті „Молодь України” читаємо про хлопця, який втік з дитячого будинку і поблизу Івано-Франківська, на березі Бистриці, в кущах zorganizував „центр”, що пізніше керував „веселими справами” всього району. Згодом цей „центр” розбився на кілька ворогуючих між собою груп. А що це були за „веселі справи” — газета замовчує.

Цікава річ: у більшості коментарів до такого роду дописів як причину злочинних дій подається — нудьга. Так само, як в Америці і в інших країнах Заходу. І також один з арештованих членів івано-франківського генгу сказав слідчому: „У нас по вулицях блукає нудьга”. Автор допису про цей генг закінчує його словами: „Я відвідав десятки дворів по вулицях Радянській, Московській, Карла Маркса (а назви які! — В. Д.), побував у скверах і скрізь стикався з нею, похмурою, сірою нудьгою”^{*}).

Розчарування в житті і людях, безідейність, духовна порожнеча характеризують деякі листи до редакцій советських газет. Ось так у московських „Известиях” з 16 червня ц. р. читаємо лист 19-літньої студентки Раї К.:

„Усі балачки про людей прекрасної душі набридли. Я їм просто не вірю. Та й чи є взагалі такі люди? З ким би не зустрілася, або цинік, або егоїст. Колись я також вірила у прекрасне, ясне, чисте. Пробувала щось корисне робити для людей. А потім побачила — ніхто на це не звертає уваги. Тепер мене ніщо не інтересує. Живу, як у пустелі” . . .

У тих же „Известиях” з 13 липня ц. р. молодша вчителька з Керчі, прізвища якої не подається, пише:

„Дорогі товариші! Розберіться зі мною, у мене наболіло. Я, мабуть, із тих колишніх піонерських, а пізніше комсомольських активістів, які віряють, що комунізм буде завтра. Це переко-

^{*}) Аналогічне становище в державах-сателітах. Невдавано варшавська радіовисильня виступила з „вимогою” до уряду створити концтабір для молодих бешкетників, які серед білого дня нападають на перехожих і б'ють їх до напівсмерти. „Ув'язнення, — заявив спікер цієї радіовисильні, — не допомагає. Їх треба кидати до таборів праці, хай будують дороги і їдять сухий хліб!” Як твердить це радіо, серед молоді, що бешкетує з нудьги, є чимало синків заможних і впливових батьків.

нання я стараюсь зацепити і моїм учням. На жаль, багатьом з них мій оптимізм незрозумілий. Та й мені самій після жорстоких спорів у котрійсь із кляс зберегти його досить тяжко. Все, що говорять учні, справедливо. А говорять вони багато . . .”

Це — вже не генг, не просто нудьга, а виразний наслідок того ідейного вакууму, в якому опинилася комсомольська молодь після розвінчання божища Сталіна.

Після проведеної в Советському Союзі кампанії боротьби проти хуліганства, яка йшла під гаслами „Щоб земля їм горіла під ногами!”, „Нещадно карати порушників закону!” та ін., в ЦК КПСС, очевидно, змінили настанову. З численних статей на цю тему, які появляються останніми часами, виходить, що режимні чинники чимраз більше сходять у дій проблеми на американські позиції.

В липні ц. р. редакція харківського місячника „Прапор” zorganizувала спеціальну конференцію, в якій взяли участь прокурори, адвокати, представники комсомолу, міліції, письменники, педагоги. Увесь тон тієї конференції далеко різнився від гасел, під якими йшла недавня кампанія боротьби проти злочинності молоді.

Хоч у звіті „Прапора” не обійшлося без утертих пропагандивних посилань на країни Заходу („у кам'яних джунглях Америки щохвилини чиниться кілька убивств, пограбувань, зґвалтувань . . .”), на „культ жовтого диявола”, „контрасти між багатством і бідністю”, — виразно заперечено там дотеперішнє офіційне пояснення причини злочинності молоді в СРСР. „Юристи-догматики — читаємо в тому журналі, — довгий час твердили, що злочинність у нас є, головним чином, наслідком пережитків капіталізму. Виходить нісенітниця: частина злочинців — молоді люди, які й духом капіталізму не знають, отже вони не могли зарозитися його болячками”.

Советські аторитети вважають, що „не варто шукати причин антигромадської поведінки лише у негативному впливі минулого і закордонного”. Ставши віч-на-віч із зростаючою загрозою, вони шукають конструктивних методів розв'язання проблеми і . . . приходять до тих

самих висновків, до яких уже давно прийшли на Заході.

На конференції стверджувалося, що „такі злочини, як злісне хуліганство, вбивство, зґвалтування, трапляються з-поміж осіб з порівняно високим прожитковим рівнем”, отже з-поміж дітей „нової кляси”, про яку писав Джілас. Учасник дискусії адвокат З. Друнін заявив, що за 20-літню адвокатську практику йому „дуже мало доводилося бачити злочинців, що дійшли до лави підсудних від бідности. Скоріше навпаки — від зайвих грошей”.

Серед причин злочинности згадувалося також незадовільні мешканеві умови, відсутність достатнього числа клубів для молоді, спортових стадіонів, „розбиті родини”, брак уваги батьків до виховання дітей, вплив злочинних елементів і причина, яка стоїть над усіма — алкоголь. Згадувалося й негативний вплив кримінальних кінофільмів.

„Сама по собі жорстокість кари, — стверджували на конференції, — не кладе край злочинів. Не жорстокість покарання, а його неминучість є застереженням. Злом не зломити зла. У давнину, коли злодієві привселюдно відтинали руку, в збудженому натовпі злодії орудували з особливим запалом. За гвалтування і сьогодні — розстріл, і все таки такі злочини трапляються...”

На конференції занепокоєння викликав сучасний стан советської школи, особливо вечірньої. „Вечірня школа, — заявив один із дискутантів, — перестає бути виховним закладом...”

По довголітньому гіркому досвіді советські виховні чинники прийшли до неминучого висновку: „Виховання у нас розраховане на масу. В масі ми губимо особу. А виховувати її треба з дня народження. Отже починати слід з родини”.

Так замкнулося коло советської педагогічної думки у відношенні до родини — основної

У зорях небесних великий закон
Написаний, золотолитий,
Закон над закони: свій рідний край
Над все ти повинен любити.

(Я. Неруда, в перекл. І. Франка)

Ярослав Кушнірук

ПУЧОК ДНІПРОВОЇ ЛОЗИ

Коли до мене в дальню путь
Тебе дороги поведуть,
Земля даватиме в дари
Тобі сади, гаї, бори...
Ти їх багато не бери.
Мені ти тільки принеси
Пучок дніпрової лози.

І можеш заодно набрать
Води священної з Дніпра,
Або на полі, край села,
Черпни з прудкого джерела,
Що в краї матернім біжить,
Дзюрчить, наспівує в житах.
В його піснях почавши жить,
Ми вирушали у життя.

Коли б ти відав, як я спраг
На ту привабию, милу річ...
Могили скитські з-над Дніпра
Гостюють в мене кожну ніч, —
Україна хилиться до віч
Чи в гromі першої грози
Пучок дніпрової лози.

И коли б у праці чи в борні
Забракло сили, то мені
Ти кращих ліків не шукай, —
Лози дніпрової подай.
Я притулю її до губ...
І вип'ю всю живу снагу,
Що увібрав під час грози
Пучок дніпрової лози.

„Прапор”, 1965

клітини, з якої складається державний організм.

Годі довідатися з комуністичних публікацій про політичний фермент у розбурханих хвилях „антисоціяльних виступів”, бо всі їх насвітлюється лише як кримінальні. І демонстративний виступ київських студентів на святі Лесі Українки, і своєрідний здвиг молоді, що відбувся — всупереч забороні влади — в роковини перевезення останків Шевченка на Україну, і випусування тризубів на вулицях різних українських міст — все це представляється як... хуліганство. Якщо взагалі представляється.

ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЇ

Питання військової стратегії має переважно характер національний, це значить, що кожна держава застосовує свою власну військовою доктрину. На загальних законах, на аналізі визначних положоводців та на працях знавців військового мистецтва спирається класична військова стратегія, зазначаючи деяких змін, залежно від кожночасної політичної ситуації, розподілу сил, національного динамізму тощо. Розвиток стратегічної думки в українській історії досі не досліджено, хоч для визволення дій її значення було і є засадничим. Позна окремими статтями з ділянки стратегії маємо лише працю М. Колупізського про українську військову доктрину та в останніх роках студію ген. П. Шандрука, хоч серед наших питанням данства існує велике зацікавлення питаннями стратегії з огляду на її велике значення для долі нашої батьківщини.

Основні зміни у військової техніці в останніх двадцятьох роках, економічні й соціологічні умови та багато інших чинників, про які буде мова далі, привели до того, що основи класичної стратегії Клявзевица стали нині неактуальними. Ми знаходимося в початковій добі тотальних воєн, а це означає, що слід придуматися не так над військовою стратегією, як над стратегією, що охоплювала б усе життя нації, включно з її політикою, господарством, технічними, психологічними та іншими ділянками. Така концепція тотальної стратегії висновується із студій визначних сучасних знавців військового діла американських, англійських, німецьких, французьких, зокрема з комуністичного табору.

Головною причиною такого поширення прогнєми є наша дійсність, у якій затирається різниця між миром і війною, отже стан, що його окреслив Черчил назвою холодної війни. Ми стоїмо на порозі нової доби культури і цивілізації, в якій новими чинниками є технічні осяги, зокрема з нуклеарної ділянки, та психологічна технологія, яку успішно розвивають в СССР і червоному Китаї.

У цілому світі, на всіх континентах відбуваються революційні дії, в яких у різних ви-

мають саме слово "стратегія" вимагає тепер

ваних дій збройної сили і партізанів. Згодом зазнав поразки від стратегії комбінованих ударів мав початкові успіхи, але комуністи. Літлер з німецькою стратегією були вився новою стратегією, зате використали її рухами вирішив долю України. Захід не цікавить такий тип війни у співдії з партізанськими ма в Україні, де війна перейшла в рухому, і са-решили тому революційні події в Росії, а зокрема стратегія відступає своє місце тактиці. Започих сторін у ділянці стратегії. Стали фронтівлялась безрадіність військового проводу вою-Уже в першій і другій світових війнах вияв психологі.

Нові елементи війни викликають появу численних, часто взаємосуперечних поглядів, про які я писав в останніх числах цього журналу*).

Та це були голоси тільки військовиків. Крім того є поважна література, у якій свої думки висловлюють економісти, політики, науковці, психологи.

*) "Вісник" ч.ч. 5, 6 1965 "Чи буде третя світова війна?"

аж моральне заломання ворога дозволяє завдати вирішальний удар. Це і стало основою совет-

ської стратегії.

Новочасна стратегія може діяти атомовою зброєю або грознити нею, може вести війну класичними засобами або тільки ширити пропаганду і навіть у холодній війні оперувати торговельними договорами. Достава збіжжя для СРСР мала нагально прогнати економічну потугу ЗІА мізерії ССРР. Приховувати поставу у таємниці Москві не вдалося. Вплив на суверенізм може бути різний: на диктатора особисто (Чемберлен-Гітлер), на групу політиків, на повелі народи, на громадянство. Тут мають своє значення не тільки комуністичні партії у державках Заходу, але також п'яті колонії, вплив на зміну політичних настроїв тощо.

У воєнних виступах розглядається доцільність акції з точки зору не тільки перемоги, але також можливості міжнародних ускладнень, перспектив на успіх в часі миру і т. д. Відомо, що друга світова війна принесла успіх не всім альянсам, а тільки Москві, що Франції не треба було вести війну в Індю-Китаї, але не зайвим для історії були дії УПА, повстання у Баршаві, створення української дивізії, революція на Мадярщині.

Вибір засобів боротьби залежить від багатьох умов: чи в даній акції — мілітарній, господарській, політичній — є місце на свободу дії, чи передбачена реакція противника і її успіх, чи план може розвинутися так, як бажано. Це все трудні питання, які важко розв'язати, коли взяти під увагу ускладнення міжнародного характеру і можливість виходу світової війни.

Щоб виключити у війні атомову зброю, ніби знайдено шлях переговорів Вашингтон — Москва та розмов у справі розброєння в Женеві. Існування атомових бомб в обох цих державах до певної міри зменшувало можливість атомової війни, бо загроза повного знищення для обох була однаковою. В тому напрямі устійнено договір про „стоп“ для дальшої продукції атомової зброї, з думкою, що й так наявних запасів вистачить для обопального знищення. Повне атомове розброєння стало нереальним внаслідок взаємного недовіря партнерів. Але недовіря придбало ширші рамки, і у висліді пер-

нового окреслення. Англієць Л. Гард і француз Р. Арон вважають, що стратегія — це мислетво осягнути політичні цілі збройною силою. А. Борф модифікує цю дефініцію, як мислетво надавати силі вирішального значення для осягнення політичних цілей. Тактика на відміну від стратегії є вмінням у боротьбі вжити зброї з найбільшим успіхом. Новим поняттям є тепер логістика, як третій чинник; це наука про рух війська і постачання. Це й інші дефініції повялися в наші роки: стратегія — це абстрактна гра двох противних сил, або — це діяльність сили, яка вживає сили, щоб розв'язати її конфлікти.

Завдання стратегії, каже ген. Борф, осягнути цілі політики, виявляючи усіх доступних за собою. Тут ідеться, отже, про наступальну або оборонну дію, або про намагання забезпечити існуючий стан. Зміна в тому, що класичною ціллю стратегії була дефініція Клявзевица: „вирішення переможним боєм“.

Я наводжу ці новочасні міркування й основи стратегії як доказ, що стратегія нині виходить абсолютно поза межі мілітарного думання, стає наукою, яка обіймає усе життя нації.

У такому значенні стратегії можемо зрозуміти деякі події наших років.

Осягнути своєю цілю політика може не тільки мілітарними, але й психологічними засобами: усунення советських ракет з Куби, коли в Москві вирішили, що не варто вступати ще у війну, застаршування атомовою війною тощо. Деколонізація Африки й Азії, тобто рішення питання на державне життя колоніальних територій, є іншим об'явом стратегічного рішення. Кілька походів проти повстанців в Азії й Африці виявили, що воєнні успіхи не можна рахувати за реальні політичні успіхи, що сила не є чинником у будові модерного світу. Тож перечає влади колоніальним народам відбулася внаслідок рішення політиків імперій, при чому на перше місце висунувся господарський чинник.

Ленін звертав голівну увагу не на переможену офензиву збройних сил, а на психологічне ослаблення противника пропагандою, штурхом викликанним хаосом, революційними і партійзанськими рухами. Але голівні бойові операції, на його думку, треба відкладати так довго,

шою виломилася Англія, яка почала продукувати власну атомову зброю. За нею пішла Франція, а далі Китай. Говориться, що й Індія, загрожена червоним Китаєм, має в проєкті створення власної атомової зброї. Єгипет має вже ракети, тож і Ізраїль не може обійтися без атомової бомби. І так стратегія, сперта на сили двох потуг, втрачає свою вартість.

Залишається тільки загроза, як елемент вдержувати мир. І таку гру ми бачимо у світовій політиці.

А проте, ворог у виконання погрози може не повірити хоч би тому, що причина до атомової війни замала. Тоді, щоб спинити його від агресії, вживається засобів політичних, економічних чи дипломатичних. Захоплення Тибету червоним Китаєм не викликало ніякого відгуку у демократичному світі. Зате стратегію таких посередніх натисків вживали Гітлер і Сталін перед 1941-им роком, з тієї причини, що ні одна сторона не мала потрібної свободи діяння. Москва не була готова до війни, Німеччина була зв'язана мілітарними подіями в Європі.

Іншим родом стратегії є натиск політичних, господарських та підпільних засобів, стосованих напереміну з безпосередніми акціями сили, у певному ритмічному порядку. Це стратегія, яку Ленін окреслив словами: „Два кроки вперед, один назад”, а на Заході відома вона під назвою „стратегії салямї”; застосовуючи її, Гітлер за кожним разом заявляв, що вже досягнув свою ціль, але, коли сусіди заспокоївалися, знаходив новий об'єкт здобичі.

Стратегія, яку застосовують тепер комуністи, полягає в тому, що конфлікт продовжують вони доти, аж поки противна сторона морально й матеріально не втомиться і не погодиться на доконані факти. Цю стратегію бачимо у партизанських діях в Азії і у В'єтнамі. Партизанська війна вимагає багато більше регулярних сил, перевага часто буває по стороні ознайомлених з тереном і досвідчених партизанів, а сама боротьба розтягається на роки. Ця стратегія вимагає людей ідейних, фанатичних та національно свідомих, і тому комуністи най-

більш використовують в своїх цілях національні почування народу, скріплюючи їх фальшивою пропагандою.

Коли предмет агресії не належить до важливих об'єктів, тоді комуністи завдають сильного, короткого удару переважаючими мілітарними силами, викінчуючи противника зараз же терором політичної поліції. П'яті колони відіграють тут особливу роль. Таку стратегію застосовується тільки проти слабого противника, та ще коли його союзники не мають наміру встрявати у війну в його обороні. Так більшовики зліквідували мадярське повстання, почавши удар у п'ятницю, щоб покінчити його в понеділок. Цим вони мали на меті використати недіяльність демократичних урядів протягом „вікенду”. Залишилося тільки очищення терену, яке вже глибокого враження не справило.

Стратегія, яку застосовували обидві сторони в світових війнах, полягала у введенні масових військових формацій у мілітарні дії. Перебіг війни в різних стадіях був різний, вкінці одна із сторін стала переможцем, але в дійсності обидві вичерпалися.

Ці приклади вказують на те, що приходить приймати таку чи іншу стратегію залежно від часу, умов власних і противника, засобів матеріальних і моральних тощо. Над усім мусить панувати політична думка, творчий процес, який не може спиратися на одному роді стратегії. Коли до цього додати стратегії морських сил, летунства, ракетної і атомової зброї, стратегії політики, економіки і психології, тоді бачимо, чим є стратегічне мислення у наші часи.

Найголовнішим питанням стратегії є координація усіх її складових частин в одну могутню тотальну стратегію держави: на чолі мусить стояти штаб людей, які орієнтуються в усіх складових питаннях, регулюють функції поодиноких складників стратегії, применшують значення однієї, висувають іншу на те, щоб у короткому часі, із зміною політики, вирішити навпаки. Згаданий штаб — це уряд держави, бо на ньому лежить відповідальність за правильну оцінку ситуації, за мудре рішення. Від уряду залежить доля нації у воєнному конфлікті, що більше — доля цілих континентів.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

НА ЗАКРУТАХ ЛІТЕРАТУРИ

Високе становище, яке займає, наприклад, пан Ікс в країні чи в суспільстві, не означає, що він може опіювати чи вирішувати справи з ділянки, у якій не має відповідної освіти. А все ж з історії знаємо, що таке бувало й було. Особливо багато бачимо панів іксів у державах, які організуються на бюрократичних засадах, або коли у їх провіді стоять диктатори. Це нездорове явище проявляється у стадії творення нової держави, отже в роках революції, а також серед еміграції.

Питання доцільності літератури та вимог до неї ускладнюється в часах великих стилістичних змін, які переживаємо нині. Зокрема в поезії світоглядові концепції авторів часто оформлюються емоційністю, символами й новими мистецькими засобами, які для більшості читачів є несприйнятливими. Коли візьмемо під увагу, що все нове — це спротив старому, то не дивно, що читач стає безрадіним перед складаними творчими процесами.

В такі ситуації суспільність починає ставити до літератури свої вимоги і згідно з ними опіює творчість мистця. Коли йдеться про українську суспільність на еміграції, часто чуємо, що літературний гвір повинен бути повчальним, виховним, патріотичним, моральним, релігійним, а то й служити виключно пропагандним національним цілям. Повагою залишається факт, що найкращою пропагандою нашої культури є мистецький рівень твору, а мрією автора — досягти найвищого рівня творчості не тільки серед творців нашої батьківщини, але також серед найвищих представників світової літератури.

Із згаданих вище вимог можна припускати, що наша література повинна бути частинно засцеляти вчителів, батьків і виховників молодечих організацій, навіть священників, і допомагати в певному політичному та іншому організації, позаяк залишається питання, чи письменник має потрібні кваліфікації, щоб задовільняти ці вимоги, і чи вони згідні з основою творчості, світотрядом і талантом автора. Безперечно, релігійна людина може писати релігійні твори, особа, зацікавлена соціально-литературно, релігійна людина може писати творчої творчості. Виразистим прикладом такої літератури буде вистерігатися крайностей — сувати усі разом до кожного твору, як це часто до творчості наших літераторів, не можна ставити. Повагою наших літераторів, не можна ставити на це вимоги, ставлені на еміграції й образами.

З огляду на це вимоги, ставлені на еміграції й образами, щої мови новими мистецькими словотворами ферментатції є підвалиною для збагачення на-Неслушним є закни такого роду до нашого кон-структивного модернізму: новий стиль у стадії моє е справжня література, яка відгородила б себе невидним муром від суспільних питань, професії та установа. З другого боку, немисли-ні яких суспільних функцій зривничанків для духовного розвитку нації. Література, де вана мистця, мають також велике значення ванна мистця, які передають тільки переки-квіщини?

Література, які передають тільки переки-квіщини? Це висловити творчістю своєю любов до бать-статі основою для майбутності. Чи можна кра-змишує нас вірити в істину: сучасна поезія має цінною і те зрозуміння творчого інтелекту, що відальності цих наших поетів перед батьків-творчому зусиллі виявляється почуття відпо-томість плекати у собі чесноти нації. В цьому ними, гідітися плазунством і слабизною, а на-лять вимоги до українців бути твердими, чес-у яких молоді поети на рідних землях став-Можна навести немало поезії з останніх років, жервою духовного чи й фізичного насильства. Добиваються якихось поступок, або падають галочья ставити спротив владі, і у висліді або пору відважні поети й письменники нама-є мистецтвом, не є літературою. В умовах те-у комуністичних країнах, то така творчість не під примусом поліційної влади, як це бачимо конань ніхто писати не може, а коли й пише індивідуальний світотряд. Проти власних пере-ратура творчість у першій мірі відзержкалює вліст не стане боронити капіталізму, бо літе-першому місці ставитиме справу нації, соці-вісті з соціальною тематикою, націоналіст на ними проблемами, писатиме оповідання чи по-

цінностей, забулися зовсім, інші ще живуть, хоч їхні політичні чи суспільні цілі осміяно.

Життя твору вірують ще й інші чинники. Смак генерації змінюється, те, що було мис-тецькою вимогою для доброго твору колись, нині не має значення, зокрема в діяльній літе-ратурній техніці. Проте, основні закони мис-тецтва не змінилися з віками.

Тож, врешті, як визначити ціль літератури? Спробуємо наперед визначити крайні терени: Література має бути слугою політичної ідеї. Це становить більше реалізує вже майже півсто-ліття московський комунізм. Вислід для кому-нізму цілковито негативний: не зважаючи на жорстокі засоби, література намагався вийти на власний шлях, а те, що досі було випроду-коване згідно з вимогами партії, залишається як пропалатандивна макулатура.

— Булереч тоталітарним досягненням чи забатанкам, у 20-му столітті пов'язується теза про „мистецтво для мистецтва“ як друга край-ня і протилежна першій позиція. У блжичому уточненні літературний твір — це чистий звук і образ, без ніякого відношення до світу люд-ських проблем і діянь.

Поміж цими екстремами існує ціла плеяда ренесансу: література вчить і дає задоволення, гувається засада, що поширилася ще в часах впродовж тисячоліть. З них на перше місце ви-можливостей, що їх використовували мистці літератури, а проте досі маємо тільки прибізні оцінки літературних вартостей. Досі ще не можемо з усією певністю з'ясувати собі, чому один твір живе короткий час, другий — довший, або чому відживає якийсь твір після десятиліть чи й навіть століть повного забуття. На ці і багато інших питань не маємо безу-мівних відповідей. Знаємо тільки, що функція твору змінюється, коли потраєє його суспільна ціль. Твори XIX століття, автори яких боролися проти кріпацтва або за права жінки у суспіль-ному житті, тепер належають уже до історії лі-тератури. Девкі з них, які не мали мистецьких

література, яка поставала на вимолу тітерівської партії і, попри всі намагання німецьких літе-раторів та критиків, не дала ні одного мистець-кого твору на високому рівні. Це вимовнішим прикладом є ситуація у комуністичних держа-вах, передусім в СССР, де внаслідок насильно впроваджувального „соцреалізму“ деформація лі-тератури дійшла до повної крайності на службі імперіальної пропартанди.

Для сторонньої людини питання стає ще складнішим, коли порівнюємо літературу і ми-стецтво із науковими дисциплінами. Природні чи науки відкривають закони природи, які в своїй суті є повторними. Історичні науки від-кривають і пояснюють неповторні події. Мис-тецтво відкриває і пояснює процесі індивіду-альної творчості. Отже в літературі та її оцін-ці нас цікавить не те, що спільного мав Шев-ченко з іншими промудранами нашої батьківщи-ни, а виключно те, чому Шевченко є Шевчен-ком, отже чому він геніальний: питання чисто інтелектуальної вартості поета.

Літературний твір — це ускладнена цілість, яку опіюємо його естетичними елементами та духовною величиною. До цього доходить ще стиль і композиція твору, його опитальність. Без цих вартостей твір не включається у літе-ратуру.

Ми живемо у дові прецизування в усіх діяль-них життя. Це вимагає чіткого окреслення та-кож у літературі, а проте досі маємо тільки прибізні оцінки літературних вартостей. Досі ще не можемо з усією певністю з'ясувати собі, чому один твір живе короткий час, другий — довший, або чому відживає якийсь твір після десятиліть чи й навіть століть повного забуття. На ці і багато інших питань не маємо безу-мівних відповідей. Знаємо тільки, що функція твору змінюється, коли потраєє його суспільна ціль. Твори XIX століття, автори яких боролися проти кріпацтва або за права жінки у суспіль-ному житті, тепер належають уже до історії лі-тератури. Девкі з них, які не мали мистецьких

„ВПЕРЕДІ ВО НАМ НІ НА КОГО НАДІЯТИСЬ,
І НІЧОГО ОЗНАЧАТИСЬ НАЗАДІ!“

М. Міхновський
„Самостійна Україна“

Література не має визначеного терену дій. Тематично вона може діяти в діяльній історії, у фантазіях про майбутнє, у психологічних авишах тощо. Проте, головними її діяльними є плекання духовних традицій, розвиток і зба-

В. Б.

ЗА ПОСИЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завдання українського націоналістичного революційно - визвольного руху поза межами України інакше, як завдання цього руху на рідних землях. Там наш народ стоїть у безпосередній боротьбі з окупантом і та боротьба прибирає різних форм. Тут, поза межами Воюючої України, мусимо ми бути її амбасадорами, вказувати світові на визвольну боротьбу нашого і інших поневолених Москвою народів, пропагувати наші ідеї та визвольну політику.

Вся інша діяльність культурна, виховно-освітня, громадська і т. д. — мусить бути підпорядкована цій головній зовнішньополітичній дії. Ми можемо вести колосальну культурно-просвітню роботу в нашій громаді. Але що з того? Зanedбуючи зовнішньополітичну діяльність, ми розминаємось з нашою ціллю перебування поза Україною.

Є ще й друга причина, яка ставить на перше місце ділянку зовнішньополітичної роботи.

гачування мови та інших національних прикмет духового життя.

Тому кожна література є національною, а всі національні літератури мають спільний культурний центр, до якого належить, наприклад, християнський. Культурний центр збагачується власне питоменими національно-індивідуальними мистецькими вартостями, які перебувають у постійній виміні і співдії. Однак, це не тільки не сприяє якомусь утопічному „злиттю” (що є видумкою московських імперіялістів), а, навпаки, підсилює поодинокі національні культури. Будь-яке „злиття” в єдину світову літературу було б занепадом, а то й смертю для духовости культурних центрів. Світова література це не щось згляйхшальтоване в московському розумінні, це — вибір найкращих національних творчих сил культурних центрів і спадщина по всіх творчих силах минувшини. Визначним чинником є також народне мистецтво, у якому знаходимо впливи літературних стилів попередніх віків, що збагатили всі народи.

У своїй різноманітності, аж до індивідуальної творчості поодиноких літераторів і до сторон-

Ми часто чуємо нарікання, що наші організації підупадають, що бракує їм припливу молодих, свіжих сил; що колись активні люди чомусь перестають діяти і т. д. Все це не зважаючи на те, що ми систематично відзначаємо різні роковини, влаштовуємо різні імпрези, з'їзди, забави і т. д. Чому така діяльність не мобілізує нашої студентської молоді? Бо динамічність, ріст та життєздатність нашого руху тут, поза Україною, залежать майже вповні від зовнішньополітичної дії.

Сл. п. Степан Бандера в своїй статті „Перспективи української національно - визвольної революції” („Визвольний Шлях” ч. X і XI за 1954 р.) писав, що є три основні, рушійні сили українського революційно-визвольного процесу: 1) ідея українського націоналізму (або ідеологія), 2) керівна організація — ОУН і 3) відповідна діяльність — боротьба. Без боротьби ідеї (або ідеологія) втрачають свою живучість

ніх впливів інших літератур, кожна національна література, в тому числі й українська, має основне значення для духового життя нації. На жаль, у сучасних умовах визнання національної літератури рештою світу залежить не тільки від рівня її творчості, але й від факту політичної незалежності даної нації. Це — річ абсолютно негативна, і її слід поборювати.

Мусимо докладати всіх зусиль, щоб українська література зайняла належне їй місце у світовій літературі, для добра однієї і другої. Перекладами кращих творів українських письменників на чужі мови можемо запізнавати інші нації із нашим культурним доробком, нашими ідеалами, стилями, історією і суспільним життям. Це завдання мусить виконати наша культурна й ідейна молодь з високою професійною освітою, зі спрагою боротися за справжній вияв духовости своєї нації.

ЧИТАЧУ!

ПРИЄДНУЙ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ,
ПОШИРЮЙ „ВІСНИК” СЕРЕД СВОЇХ
ПРИЯТЕЛІВ!

і революційну динамічність, а організація без дії перестасє бути життєздатною.

Отже, рушійна сила (дія-боротьба) є найважливішим чинником, коли брати до уваги ріст та життєвість нашого руху. Але про яку дію йде тут мова? Ст. Бандера писав, що в обставинах нашого перебування поза межами України до цієї нашої дії належить: „Організування спільних протибольшевицьких акцій з участю різних національних сил і груп на різних відтинках та в різних країнах. Організування спільних зовнішньополітичних акцій і виступів... Розбудовування, втримування і поширювання в кожному народі зацікавлення визвольними змаганнями...”

Все це — акції, які змобілізують до дії-боротьби всю українську спільноту на чужині: старших, молодь, студентство.

Проблему зовнішньополітичної діяльності, про яку писав Ст. Бандера, опрацював у формі напрямних голова ЦК АБН Я. Стецько. При багатьох нагодах чули ми такі його думки: 1) Незмінно продовжувати двома шляхами нашу зовнішньополітичну діяльність: а) мобілізуючи нову політичну і духову еліту з молодого покоління для змагання за наші ідеї і б) прислухуючи урядові і парламентарні чинники країн нашого поселення для тих же ідей. 2) Інтенсивніше спонукати чужонаціональні кола змагатися за нашу справу, яка є водночас їхньою справою. В такий спосіб перенести на чужий форум бій за наші ідеї. 3) Змагати до створення світового антикомуністичного і антимосковського фронту. Всі національні протимосковські і протикомуністичні елементи в світі звести в одне для боротьби проти ворожих нам сил і концепцій. 4) Монтувати і скріплювати у вільному світі другий фронт проти Москви, виключаючи з нього всякі тітовські та червонокитайські елементи, в яких дехто хотів би бачити „ворогів Росії”. 5) Поборювати різними засобами й методами політику т. зв. коєкзистенції. 6) Підкреслювати в нашій пропаганді важливість мілітарно-політичних концепцій ген. Шухевича-Чупринки і УПА, які угрунтували і випередили наймодернішу концепцію ведення війни. Розкривати світові суті революційности проблеми України.

Проблема української молоді (її замала активність в суспільно-громадському житті; як

Лідія Кульбак

**

Лукаво-ніжною, дзвінкою мовою
Скажи хороше українське слово.
Затихне вітер над дібровою,
І даль завітне волошково.

І довго буду я дивитися,
Як пил зникає за машиною,
І часто буде мені снитися
Мале дівча з очима синіми.

І я, щаслива неописано,
Піду, тим словом розтривожена,
Як ворожками заворожена,
В дівочій пісні заколисана.

Нехай тепер шумлять зі зливою
Стрімкі вітри понад дібровою, —
Ще більше буду я щасливою...

Скажи ж мені мого мовою
Одне лиш слово.

Харків, 1965, „Прапор”

вдєржати її при українстві; як запобігти загрози дєнаціоналізації чи асиміляції) у великій мірі є наслідком слабости нашої зовнішньополітичної діяльності. Не буде перебільшенням, коли скажемо, що брак припливу молоді до наших рядів є наслідком браку мобілізуючих молодь пропагандивно-політичних акцій. Ідеї українського націоналістичного визвольного руху, концепції АБН, визвольна політика захоплюють нашу молодь, і вона хоче діяти, а не тільки слухати промови старших, не тільки теоретизувати та підготовлятися до майбутньої діяльності.

Отже, активна дія в зовнішньополітичному секторі з рівночасною ідеологічною та вишкільною підготовою — це те кєнєчне, що зрушить, змобілізує нашу студентську молодь і позитивно розв'язє проблему дєнаціоналізації чи асиміляції.

Голова ЦК АБН Я. Стецько на зустрічі з членами ТУСМ'у в Нью Йорку висловлював такі думки: 1) Проблема дєнаціоналізації чи асиміляції в найглибшій своїй перспективі буде позитивно розв'язана, коли наша молодь захопиться світом ідей Києва — ідеєю Бога й Батьківщини, ідеями українського націоналізму, патріотизму, героїзму, ідеалізму — і стане їх пробоєвиком в американському середовищі. 2) Се-

Літописець

РЕГІОНАЛЬНІ ВИДАННЯ НА УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

На Україні приступлено до закросного на широку скалю видання „Історії міст і сіл УРСР”. Мета цього видання — прославити комуністичну партію. Головний редактор Тронько має величезний апарат співробітників: 100.000 дослідників, учителів, музейників, бібліотекарів, студентів, службовиків, учнів середніх шкіл. Вони мали зібрати матеріал з 34.250 населених пунктів України, однак зібрали стільки, що годі його змістити у запланованих 26 томів. Тому визначено тільки 2.500 міст, промислових осередків, робітничих селищ і більших сіл, що з них мають подати точніші

дані, а про решту місцевостей будуть подані лише довідки. Схема таких довідок: основні дані з історії, економіки, культури, відомості про „знатних людей”.

Вже видано бібліографічні покажчики для історії українських міст. Тисячі співробітників наполегливо працюють, щоб до 50-річчя „жовтневої революції” в 1967 році ця регіональна енциклопедія появилася. Очевидно, це буде щось подібне до Української Радянської Енциклопедії, де все рівняється на „старшого брата”, бо „все добро походить з Москви!”

ред американської студентської молоді, яка не знає російської мови та історії, наша студентська молодь мусить ширити ідеї Воюючої України — Києва, протиставлячи їх проросійським та прокомуністичним ідеям. 3) Світ ідей Києва, його духовість і містика, напевно захопить нашу молодь, коли ми їх в усій глибині розкриємо перед нею. 4) Нашій молоді треба зударитись зі світом, протиставним нашому світові ідей, і внести в нього ідейний фермент — боротьбу. Наша молодь мусить іти в чуже середовище, щоб здобувати й зв'язувати його з українськими ідеями. 5) Наша молодь в університетах і коледжах мусить поривати американську молодь для масових виступів проти Москви і комунізму. 6) Треба мобілізувати нову політичну й духову еліту, зокрема з нашої молоді генерації, для змагання за наші ідеї.

Отже, розбудова і посилення зовнішньополітичної діяльності не тільки додасть динамічності, росту і сили нашим організаціям, але також заактивізує молодь, зробить її пробоевниками українських визвольних ідей та концепцій в американському світі. Наш провід повинен зрозуміти цю потребу і організувати, унапрямувати та надавати змісту і тону цій дії. У цей відтинок треба вкласти багато тяжкої праці, щоб його поставити на відповідний рівень. Треба вишколювати молодих організаторів-провідників зовнішньополітичної діяльності, вияснюючи їм наші завдання в світлі сучасних подій, наші ідеї, концепції, засади, про-

граму. На тих вишколах вони мають виразно уявити собі, що і як практично повинні робити, наприклад: розгортати наступ наших ідей в американських високих школах; ангажувати американську молодь для виступів проти Москви і комунізму; підняти бій проти розкладових тенденцій в телевізії, кіно, пресі; використовувати для нашої визвольної політики закон про Тиждень Поневолених Націй, офіційні резолюції та заяви сенаторів і конгресменів; нав'язувати зв'язки з американськими студентами, професорами, журналістами, ветеранами і політичними діячами; організувати протикомуністичні демонстрації спільно з американцями; влаштовувати мистецькі виставки, виступи національних хорів, танцювальних, музичних груп для пропагандивно-політичних цілей; писати листи, прихильні чи неприхильні, на якусь статтю, промову, заяву; влаштовувати зустрічі, конференції, дискусії спільно з американцями та групами народів, поневолених Москвою; організувати студентські комітети або центри спільно з американською і іншою чужонаціональною молоддю для координації діяльності; брати участь в американських студентських з'їздах, світових протикомуністичних конференціях і т. д.

Вся ця діяльність вимагає знання способів, метод, засобів та форм, а це можна досягнути на спеціальних вишкільних курсах, які стали б початком розбудови і посилення зовнішньополітичної діяльності.

А як виглядає наша регіоналістика в ЗДА й Канаді?

Досі видано біля 10 різної вартости збірників. Перше місце серед них займає „Буковина”, видана спільною працею буковинців. Це поважний вклад в українську науку.

Крім того вийшли збірники про Львів (два), Угнів, Тернопіль („Шляхами Золотого Поділля”), Перемишль, Коломию („Над Прутом у лузі”), Літопис Волині (низка томів), опис Тисьмениці, села Городниці та спомини поодиноких громадян про інші місцевості.

Приготовляють видання своїх збірників такі регіональні комітети: Збараж (друкується), Лемківщина, Бережанщина, Винники, Городенщина, Дрогобиччина, Зборівщина, Золочівщина, Коломия й Покуття, Любачівщина, Мостищина, Самбір і Бойківщина, Станиславівщина, Стрийщина, Комарнянщина, Тербовельщина, Тернопільщина, Чесанівщина, Чортківщина (Чортків — Копичинці — Борщів — Заліщики), Яворівщина, Ярославщина та інші повіти, як Бучач, Підгайці, Сокаль, Белз.

Цього року засновано Гуцульський Комітет, що плянує широку видавничу діяльність: перевидання п'ятитомової „Гуцульщини” Володимира Шухевича та низку інших видань про Гуцульщину.

Навіть деякі мешканці сіл, як Грушки на Товмаччині, przygotowляють свої монографії. Ще тільки Львівщина (область з сусідніми повітами, як Городок, Жовква, Бібреччина) не охоплена регіональним рухом, але на це прийде пора.

Отже майже всі наші західноукраїнські землі охоплені регіональним рухом, що має на меті видати збірники з описом своєї землі, її історії, економіки, культури тощо. Однак у регіональних збірниках на чужині головну увагу присвячується нашому національному та державному відродженню, боротьбі проти окупантів за права українського народу. Будів-

ництво української вільної державности, визвольні змагання, творення українського війська, від УСС аж до УПА, — головні проблеми, порушені в цих збірниках.

Картина національної та християнської України в регіональних збірниках на чужині не дає спати комуністичним верховодам, які хочуть протиставити їй картину комуністичної України, „возз'єднаної з Московщиною”.

Советські регіоналісти мусять напружувати всю свою уяву та доливати якнайбільше безсоромної брехні, щоб „прихорошити” невеселий образ „соцбудівництва” та життя робітників і упосліджених колгоспників.

Наші регіоналісти у вільному світі мають повну свободу у своїй праці, щоб представити правдиву картину України без ніяких „прихорошень”, але не мають такої фінансової підтримки, як советські. Регіональні Комітети та окремі діячі мають також труднощі у роздобуванні матеріялів. Наші емерити, що живуть у Відні, Мюнхені, Парижі, Лондоні, Римі та інших європейських центрах могли б багато допомогти у розшукуванні цих матеріялів по бібліотеках, однак чомусь так важко нав'язати з ними ділову співпрацю. Головно у Відні й Парижі є великі бібліотеки з матеріялами про українські справи.

Регіональні комітети на еміграції свого часу починали діяльність від з'їздів, що відбувалися в атмосфері високого духового піднесення, але, як виходить, це був переважно „солом'яний вогонь”, бо після з'їздів уся робота спадала на нечисленні одиниці, що своїми силами намагаються довести до видання регіональних збірників. Ця важка праця вимагає солідарної співпраці краян даного повіту чи міста, бо окремі одиниці не спроможні самі збирати матеріяли, переписувати чи реферувати їх, виправляти мову й стиль, перевіряти різні дані. А понад усе — безконечне листування, бо кожний надісланий матеріял аж кишить від знаків запитання.

Деякі редактори по кілька літ сидять над опрацюванням і переписуванням на машинці матеріялів, щоб їх можна було передати на рецензію двом дійсним членам Наукового Товариства ім. Шевченка: мовникові та історикові. Щойно після прочитання всіх матеріялів,

~~~~~  
ВІРІВНЮЙТЕ

ЗАБОРГОВАНІСТЬ

ЗА „ВІСНИК”

І ВИДАННЯ ООЧСУ!

~~~~~

Слава Подільська

УКРАЇНА НЕ СТОЇТЬ САМА

XI Конференція Антикомуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ) відбулася в Манілі, Філіппіни, в дні 7-12 вересня. Організатором конференції був Антикомуністичний Філіппінський Рух, який стоїть під керівництвом сенатора Рамона Вагасінга і д-ра Хозе Гернандеза. Головою АПАКЛ на рік 1964-65 був президент філіппінського парламенту Корнеліо Т. Віллар

перевірки та схвалення їх — регіональний збірник може появи́тися під фірмою Українського Архіву НТШ. Така фірма означає, що книжка має наукову вартість, і її прийме кожна бібліотека. Без поважної наукової фірми регіональний збірник може не потрапити до бібліотеки. Це варто пригадати всім тим, що хочуть видавати свої збірники під фірмою тільки свого регіонального комітету чи навіть особистою. Рівночасно наші регіональні комітети своїми збірниками роблять ювілейний дар для НТШ з приводу його славного 90-річчя.

Регіональні збірники, видавані у вільному світі, повинні бути малими енциклопедіями про дану землю, область, повіт, місто чи навіть село. Вони мають подавати цілість життя, починаючи від церковного, політичного, громадського, культурного, економічного — аж до спортивного. Комісія Регіональних Дослідів і Публікацій НТШ видала докладний запитник для авторів описів місцевостей, що охоплює всякі можливі проблеми, цілість нашого національного життя, також красназнавство.

Регіональні збірники повинні мати виразно позитивний, конструктивний характер, щоб правдивий опис християнської України з її прадавніми традиціями, звичаями, усіми подіями, лихоліттями, окупаціями, а над усе з невсипущою працею українського селянина, робітника, ремісника, інтелігента, героїчною боротьбою в обороні рідної землі, будівництвом власної, вільної державности — залишився у пам'яті сучасного і наступних поколінь українського народу.

Добре зредагований і солідно виданий регіональний збірник — це буде найкращий дарунок нашим братам на рідних землях, що його ми привеземо, як вислід нашої праці на чужині, на вільну рідну землю!

реаль. У конференції брали участь 132 делегати з Австралії, Цейлону, Китаю, Гонг-Конгу, Індії, Ірану, Японії, Йорданії, Кореї, Ляосу, Ліберії, Макао, Пакистану, Сомалі, Тайленду, Туреччини, В'єтнаму, Філіппін, Ріо-Кіо, Кенії, а також обсерватори з Італії, ЗДА, Іспанії, Мальти, Швеції, Німеччини, Франції, Лівану, Савді-Арабії, Малайзії, Конго (Чомбе), Куби, Аргентини, з міжнародних організацій АВН, АЦЕН, ЦІЯС, Американсько-Азійського Виховного Обміну, Вільної Пацифік-Асоціації й ін.

Конференція працювала пленумом, засіданнями Ради АПАКЛ, комісіями.

Комісія ч. 1 займалася питаннями: російської імперії, червоного Китаю, Індонезії; Комісія ч. 2 — В'єтнамом, Кореєю, Ляосом, Тайлендом, Камбоджі; Комісія ч. 3 — Близьким Сходом і Африкою; Комісія ч. 4 — Європою, Австралією і обома Америками; Комісія ч. 5 — декларацією і, головню, редагуванням резолюцій. Головування комісії ч. 1 було за китайцем, який передав його представникові Гонг-Конгу, а репортером комісії обрано проф. Добрянського. Головування в комісії ч. 3 перебрав сенатор Теветоглю (Туреччина), а в комісії ч. 5 — філіппінець д-р Л. О. Ті. Головну працю проводила делегація АВН в комісії ч. 1, частинно в ч. 4 і в ч. 5.

Конференцію відкрив молитвою кардинал Руфіно Сантос. Привітальне слово виголосив сенатор Р. Вагасінг, голова Антикомуністичного Руху Філіппін, голова китайської делегації Ку Ченг-канг дав коротку аналіз політичного становища і нарис завдань Ліги, спікер парламенту Корнеліо Т. Віллар, президент АПАКЛ, накреслив свій погляд на найактуальніші завдання, що стоять перед борцями за незалежність і волю, а генеральний секретар АПАКЛ, д-р Хозе Гернандез, кол. ген. секретар СЕАТО, впровадив головного промовця цієї сесії міністра закордонних справ Тайленду, д-ра Тганата Кгоман, який глибиною схоплення суті комунізму і імперіалізму перевершив не одного „спеца“ від комунізму з-поміж західних коекзистенціалістів. На пленарних сесіях голови делегацій з'ясували свої погляди на світову ситуацію, зокрема становище в їхніх країнах.

Від нашої делегації промовляв на пленумі Ярослав Стецько. Повний текст його промови був надрукований окремо Секретаріатом Конференції. Вона відзначалася радикальністю розв'язки світової і зокрема азійської кризи. З'ясовані Я. Стецьком погляди були частинно відзеркалені в промові ним через сенатора Теветоглю і шефа корейської делегації Парка для комісії ч. 1 резолюції, яка з деякими змінами пройшла одностайно на пленумі.

Особливу увагу приковувала промова кол. прем'єра В'єтнаму д-ра Пгана-Гуй-Гвата, якій не бракувало оправданих докорів в сторону компромісових елементів вільного світу, що заграють з комуністичними агресорами. Кол. президент Куби д-р Мануель Уррутія,

що деякий час ішов з Кастром, закликав підтримати демократичну революцію в його країні. На жаль, його кругозір не сягав далі безпосередніх вогнищ сучасної кризи — В'єтнаму, Ляос, червоної Китаї, питання російської імперії йому були незрозумілі. Органічної пов'язаності комунізму з російським імперіалізмом ще не додачує.

Цікаво, що делегат Сомалі Ібрагім Шекагмед Афраг з Партії Єдності в своєму слові став в обороні прав України на незалежність і вимагав негайного визволення її з-під російського ярма. Сомалійському політикові імпонувало, що українці безкомпромисово заступаються за права всіх народів, уярмлених російським імперіалізмом і комунізмом, а зокрема малих, як словаки і хорвати. Здавалося б, несподівано збоку незначної Сомалі порушено питання прав України. Насправді, Україна — революційна проблема світу.

На другій пленарній сесії промовляв амбасадор Китайської Республіки при Філіппінському уряді, Ган Лікву, який дав широку панораму конфлікту двох протиставлених сил, комунізму та світу волі і шляхів перемоги над комунізмом. Він виявив ознайомленість з проблематикою російського імперіалізму.

Окрім голів делегацій, промовцями були ще — на пленумах або на прийняттях: мейор Манілі Антоніо Відлегас, губернатор провінції Різаль-Ізідро Родрігез, міністер оборони — генерал Макаріо Перальта, віце-міністер закордонних справ — Лібрадо Кайко, а передусім Президент Держави Магалагаль, промову якого прочитав, давши своє введення, віце-президент Емануель Пеллез, під час великої маніфестації молоді, яка входила в рядці конференції. Маніфестація відбулася в Аранета Колізеї, де десятки тисяч молоді влаштували делегатам конференції овації, як почесним гостям Філіппінської Держави.

Основною ноткою усіх промов, виголошуваних азіяцями, була жура за долю їх націй, за волю і незалежність супроти страшною загрози збоку большевизму. Географічне положення і біологічна сила червоно-китайців інколи затемнювали загрозу збоку Росії, що є далеко більшою, як червоно-китайська. Росія загрожувала свободі й культурі світу ще поки червоні дійшли до влади в Китаї. Цей більший, інколи виключний страх перед Пейпінгом, масами голодних китайців затемнював інколи холодну аналізу і проєкцію розумного виходу із ситуації. Тим більше, що частина американської делегації під керівництвом конгресмена Джадда була тієї думки, що найперше треба зліквідувати справу В'єтконгу, згідно з тактикою Державного Департаменту, а вже після того здійснювати дальші пляни.

Звідси сильна опозиція на комісії ч. 1 проти нашої резолюції (головної), яка вимагає зосередження уваги на головних ворогах, зокрема на Москві, а не на периферії. Вимозі зняти ті частини нашої резолюції, які торкаються змагу за визволення уярмлених Росією європейських і азіатських націй (отже України, Туркестану, Мадярщини і т. п.), делегація АБН рішуче опонувала, що знайшло зрозуміння. Страх прихильників в Америці твердої політики у В'єтнамі перед тим, що

наша сугестія тотально, суцільно наступати, зосереджувати увагу не так на В'єтконгу, хоча цього не хетуючи, як на Москві і теж Пейпінгу, скомпліктує їм удар з капітулянтами стосовно В'єтнаму, — не є оправданий. Якщо Америка даватиме себе втягати у периферійні війни і висотувати свій людський потенціал у ситуації, коли Москва воює чужими вояками, то їй не стане сил на зудар з головним ворогом.

Інша вимога (збоку НТС, підтримана деякими американцями й іншими) замінити в нашій резолюції означення „російський імперіалізм” на „совєтський” — не могла бути прийнята, бо в СССР живуть (в ярмі) наші народи, які нічого спільного з загарбництвом світу не мають. Єдина нація, що цього прагне, це російська і — коли окреслосмо імперіалізм французький, німецький й інший без вуальок, чому не масмо це робити у відношенні до російського?! Заміт АЦЕН стосувався самостійности словаків і хорватів, бо ці народи, мовляв, „добровільно” погодилися на федерацію і „замалі” та „недозрілі” до незалежности.

Треба з приємністю відмітити, що американська делегація не була суцільно проти нашої концепції, і число прихильників нашої настанови зростає. Проф. Ровтеж настоював на тому, щоб не прислонювати загрози збоку Росії, хоча — на жаль — він не був на комісії ч. 1. Внескодавець сенатор Теветоглю також не міг її — окрім нашої делегації — обороняти, бо провадив комісією ч. 3 — отже був неприязний. Проте, треба відмітити, що опонуючі американці типу Джадда, в обличчі більшости з протилежною думкою, льояльно приймають її. Не виключене, що в конгр. Джадда грають роллю тактичні міркування, проте тактика не може прикривати суті, бо може стати смертельною для перемоги. Джадд був досі знаний, як наш прихильник.

Після деяких редакційних змін та злагіднень, як уже згадано, наша резолюція пройшла. (Маленька завага: тому, що вже зустрічалися фальшиві переклади резолюції Конвенції Республіканської Партії в кампанії Голдвотера, де українські репортери слова „eventual liberation of Ukraine” перекладали, як „евентуальне визволення України”, треба відмітити, що властивий переклад має звучати „остаточне визволення”. Перше і головне значення „eventual” те саме, що „final, ultimate.” У такому сенсі цей термін і був пояснюваний на азіатській Конференції, як — зрештою — це є наявним і з тексту самої резолюції і взагалі з цілого її тону).

Наша резолюція скерувала увагу в інший напрям, бо дала властиве місце основним і похідним справам. Ми мусіли опонувати теж намагання перенести її до комісії ч. 5, не дискутуючи над нею в комісії ч. 1, бо вона через свій широкий діяпазон проблематики носить характер декларації. На ділі ж вона лише порядкує ієрархію головних і похідних небезпек, звідси головних і похідних фронтів і сугерує розв'язку похідних, периферійних фронтів через ліквідацію джерела зла. Безсумнівна більшість членів комісії нас підтримала.

У пляні нашої резолюції, як доповнення її останнього розділу, комісія схвалила резолюцію про „Поширення руху Тижня Поневолених Націй”, як це голова

нашої делегації сугерував уже кількакратно у своїй промові в Тайпеї 1964 р., в Токіо 1962 р., як і було видвигнуто в наших резолюціях на попередніх конференціях АПАКЛ. У цій резолюції читаємо таке:

„Враховуючи, що Рух Тижня Поневолених Націй, прийнятий Сенатом і Палатою Репрезентантів ЗДА і офіційно призначений в 1959 р. кол. президентом ЗДА Айзенгавером на третій тиждень липня кожного року, є рухом, який дійсно репрезентує заінтересування і підтримку американського народу і уряду для всіх уявлених націй і народів світу; усвідомлюючи, що від дня його заініціювання цей рух чимраз сильніше скріплює всі поневолені нації і народи в їх боротьбі за свободу і незалежність; і з уваги на глибоке значення поступового поширення його у світовий рух за підтримку всіх поневолених націй і народів, конференція підкреслює потребу поширення засягу цього руху; враховуючи факт, що щорічне відмічування цього важливого руху не було супроводжуване суттєвими акціями і конкретними кроками в напрямі допомоги поневоленим націям для справжнього привернення волі і незалежності, XI Конференція АПАКЛ постановляє:

1. Закликати членів АПАКЛ вплинути на уряди їхніх країн, щоб вони прийняли рішення відмічувати в липні кожного року Тиждень Поневолених Націй так, щоб цей рух поширився і став світовим рухом зростаючого значення.

2. Закликати членів АПАКЛ організувати населення їхніх країн в усіх секторах для участі в русі Тижня Поневолених Націй кожного року в липні і підтримати боротьбу поневолених народів за волю і незалежність.

3. Закликати всіх членів і обсерваторів АПАКЛ, щоб вони добилися через парламенти своїх країн схвалення резолюції Тижня Поневолених Націй, подібної до тієї, яку схвалив у 1959 р. Конгрес ЗДА.

4. Закликати членів АПАКЛ здійснити рішення X Конференції АПАКЛ підтримати Комітет ЗДА для Поневолених Націй у переведенні світового конгресу для підтримки боротьби поневолених народів за волю і незалежність.

Це внесення проф. Добрянського і деяких інших американських делегатів прийнято одногосно. Йому бракує лише визначення головного ворога — російського імперіялізму і комунізму, чим воно тотожне з закликом Президента ЗДА, який проголошує Тиждень Поневолених Націй. Натомість резолюція Конгресу виразно уточнює ворога і говорить, зокрема, про нації, уявлені російським імперіялізмом і комунізмом. Невелика кількість ще не самостійних народів, які осталися по цей бік залізної заслони, не творять ніякої проблеми, але істотна справа — це уявлені нації в російській і комуністичній сфері панування. Тому необхідно на них зосереджувати увагу, як це й робить резолюція Конгресу ЗДА. Проте цей недолік згаданої резолюції виправлений резолюцією АБН, яка дуже ясно і різко визначає головного ворога. Таким чином також ця друга резолюція виконала свою позитивну роль.

(Далі буде)

З А Я В А

ГОЛОВИ ЦК АБН п. Я СТЕЦЬКА на пресовій конференції в Нью Йорку

У рамках відзначення Тижня Поневолених націй (див. „Вісник” за вересень), 23-го липня ц. р. в Коммодор готелі, в Нью Йорку, ПАВНА влаштувала святочне прийняття. Перед цим прийняттям на пресовій конференції п. Я. Стецько відчитав заяву, яку нижче подаємо в скороченні.

Р е д а к ц і я

Причиною світової кризи є існування Російської імперії й агресивної комуністичної ідеології як засобу російського імперіялізму. Червоний Китай є потугою другорядного значення. Тому розвал Російської імперії та ліквідація комуністичної системи приведе до упадку комунізму також в Китаї й інших країнах. Основне наше завдання — концентрація сил супроти головного ворога — Російської імперії.

Москва створює проти ЗДА периферійні фронти-війни типу в'єтнамської, конголійської, кубинської, домініканської, лясської, таким чином відвертаючи атаку проти себе — центру агресії. Це веде до виснаження мілітарного і людського потенціалу ЗДА, без шансів на остаточну перемогу. Тому ЗДА повинні допомогти відкрити аналогічні фронти-війни, сприяти повстанням і революціям неросійських народів в СРСР і в сателітних країнах — за розвал Російської імперії на національні, незалежні, демократичні держави і за знищення комуністичної системи. Щоб перемогти, ЗДА мусять відкинути ялтинську концепцію двоподілу світу і захищати свободу та право на національну незалежність не лише колоніальних народів колишніх французької та британської імперій, але передусім народів російської і китайської імперій.

Ми підтримуємо американську політику сили у В'єтнамі, але вважаємо, що її цілі не можуть бути обмежені 17-ою паралелею. У В'єтнамі трудно перемогти лише мілітарними засобами, і тому політична настанова ЗДА фальшива. Поминаючи помилкову підтримку збоку ЗДА в справі ліквідації президента Дієма і його руху, протикомуністичне повстання в Північному В'єтнамі неможливе, коли ціллю ЗДА не є визволення також Північного В'єтнаму. Такою обмеженою ціллю не можна підняти населення ані Північного, ані Південного В'єтнаму на боротьбу за волю, правду, національну незалежність. ЗДА повинні проголосити хрестоносний похід за визволення всього В'єтнаму, щоб тим викликати повстання проти Го Чі Мінга північних в'єтнамців, захопити ідеєю соборности, волі, незалежності південних в'єтнамців.

Військовий десант національного Китаю на території червоного Китаю, перенесення визвольної боротьби з В'єтнаму в Північну Корею, в Тибет — це є шлях до перемоги! Необхідно створити тісний воєнний альянс із безпосередньо загрожених країн: національного Китаю, В'єтнаму, Кореї, Тайланду, Філіппін, Австралії. Армії добровільців повинні бути вислані з цих країн до В'єтнаму.

Советська преса, радіо, телевізія, література, мистецтво реабілітують ЧеКа, підготовляючи психологічний ґрунт для перебрання Шелепіним влади. Молода генерація російських месіянстичних шовіністів з психікою чекістів іде, на чолі з Шелепіним, рятувати імперію скріпленням терору проти щораз зростаючого національно-визвольного руху уярмлених націй. Компетентні чинники вільного світу повинні розкривати обличчя цього кривавого нового Сталіна.

Шелепін повинен бути поставлений перед Міжнародний Трибунал за убивство Степана Бандери, як це ствердив Найвищий Суд Федеративної Республіки Німеччини. Шелепін повинен бути предметом розгляду Ради Безпеки ООН, бо убивство С. Бандери і Л. Ребета на території суверенної чужої держави загрожувало мирові й безпеці у світі. Також Комісія ООН в справах колоніалізму повинна зайнятися цією справою, бо С. Бандера був лідером визвольної антиколоніальної боротьби.

Аналіза обставин смерті през. Кеннеді, спосіб, яким його вбито, небезпечність особи Кеннеді для Кремлю, як пробойовика у відродженні патріотизму і християнства, героїзму й ідеалізму серед американського народу, виявлена ним у зв'язку з подіями на Кубі — все це переконує в тому, що Шелепін зорганізував атентат на през. Кеннеді. Викриття Шелепіна як організатора убивства през. Кеннеді, можливо, не лежало по лінії інтересів тих осіб, які уважають, що мир за всяку ціну мусить бути врятований, бо невідомо, чи той факт викриття не спричинився б до вибуху національних повстань в СРСР. Не забуваймо, що перше повстання українських в'язнів у Воркуті вибухнуло за Сталіна під час блокади Берліну.

ЗДВИГ СУМА В ЕЛЛЕНВІЛІ

У XIV Всеамериканському Маніфестаційному Здвизі Спільки Української Молоді Америки, що відбувся на Оселі СУМА в Елленвілі в днях 4-6 вересня ц. р., взяла участь сумівська молодь із 24 Осередків східних стейтів ЗДА в числі 1.264 юнаків і юначок. Здвиг відбувався під гаслом „Живи, зростаєш для перемоги!” — для відзначення 40-річчя з дня заснування Спільки Української Молоді в Україні та для вшанування пам'яті Головного Командира УПА ген. Р. Шухевича-Чупринки в 15-річчя його смерті.

Командантом Здвигу був Мирослав Шмігель, який і провів відкриття з'їзду і його маніфестаційну частину.

Програму першого дня Здвигу вповнили міжосередкові спортові змагання, святковий концерт і сумівська забава з танцями.

В неділю після Богослужень, що їх відправили на великій площі Оселі о. Л. Гузар і в православній каплиці о. Іван Ткачук, відбулася маніфестаційна частина з промовою, привітаннями і схваленням резолюцій, як також дефілядою сумівської молоді, що маршувала відділами із своїми прапорами і в одностроях.

Маніфестаційну частину започаткував патріотичною

промовою голова ГУ СУМА Лев Футала, а після нього промовляли від УККА ред. І. Білинський, від ПАВНА болгарин д-р І. Дочев, від „Провидіння” мгр Т. Кульчицький, від УНСоюзу д-р Яр. Падох, від УНПомочі Мих. Дутко. В дальшому відчитано привіти від ПЗЧ ОУН, ЦК СУМ, від ієрархів Української Католицької і Української Православної Церков, від УККА, ЗУАДК та багатьох інших організацій і осіб. До почесної президії, крім названих вгорі промовців, входили о. декан В. Волошин з Коговзу, о. прот. Іван Ткачук з Нью Йорку, представники українських організацій і установ: Об'єднання Українських Організацій Нью Йорку, ООЧСУ, АВН, НТШ та УВАН.

На закінчення маніфестаційної частини прочитано привіти і схвалено резолюції.

Після дефіляди учасників Здвигу та окремо учасників вишкільного табору СУМА під проводом Євгена Курила, що відбулася під звуки оркестри СУМА із Воффало, відбувся святковий обід.

Цього ж дня відбулися футбольні змагання між УСК Нью Йорк та дружиною СУМА з Рочестеру.

Водночас із Здвигом в Елленвілі відбувся такий же Маніфестаційний Здвиг Осередків СУМА західних і центрально-американських стейтів у Детройті.

З-ПОМІЖ КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ

НОВОЧАСНИЙ СПУДЕЙ І ГРАБЛКУС

Журнал „Смолоскип”, офіціоз студентського об'єднання „Зарево”, редагований О. Зінкевичем, „поширює обрїї” своїх читачів. У передовій статті, надрукованій в ч. 14-му за липень-серпень ц. р. і підписаній якимсь В. Гасюком, читаємо про те, що світогляд західньо-української старшої генерації „в 30-их роках був правильний, був добрий... але в сучасних глобальних умовах 50-их і 60-их років він є загумінковим, дрібним і назадницьким”.

Ось так достоменно й написано. Неграмотно, кострубато, але... від кожного по спроможності.

Ще далі в цьому „едиторіалі” читаємо: „І тому зовсім не важко осмислити (?) причини тих різних „становищ” наших провідників, які вони займали до політично-правного стану УРСР, культурного обміну, зустрічей з підсоветськими українцями, розумінням свободи на еміграції і в західних країнах, тощо”.

Автор цієї передової статті в журналі, що є органом об'єднання, яке називає себе націоналістичним, виступає від імені всієї української молоді на еміграції („сьогоднішня молодь... теперішня молодь”), хоч ніякісного права на це не має і не матиме.

„Назадницькому”, „загумінковому” світоглядові старшого покоління він нічого не протиставить: „теперішня молодь не закинула ідеалів самостійної, соборної української держави, але вона дивиться на цей ідеал з іншої точки зору, як, наприклад, її батьки”.

З якої точки? Культуробмінницької? Чи з точки зору філософів Західної Європи і Північної Америки, під впливом яких — твердить п. В. Гасюк — формувався

світогляд сучасної української молоді? Алеж багато було і є на світі всіляких філософів — і матеріялістів, і ідеалістів, і рожевих лібералів, і навіть комуністів.

Ще Скворода, либонь, згадував про спудея, що, набравшись в бурсі філзоопської премудрости, забув, як по-українськи граблі зветься, і вдома, у батька, називав їх „граблікусами”. Аж після того, як ненароком наступив той спудей ногою на граблі, і угрили вони його по лобі, пригадав собі неборака їхню українську назву і заверещав несамовитим голосом: „Та й боляче ж б'ються кляті граблі!”

Очевидно, в середовищі потерпілого спудея ніхто в тій Сквородиній байці не потрактував цього випадку, як акт фізичного терору супроти інакомислячого.

Є ще в цьому ж таки журналі ребуси і ломиголовки. Ось так у репортажі самого пана головного редактора О. Зінкевича (стор. 11-та) написано: „В молоді с бажанія... приснайтися до тих українських політичних сил, які, використовуючи сучасну дійсність, відкриті для української дійсности майбутнього”.

У розшифруванні цього редакторського тайнопису хіба граблі допоможуть.

В. Архлюх

КНИЖКА ПРО ЛЕМКІВЩИНУ

Степан Женецький: „ГОРИ МСТЯТЬСЯ”, оповідання.

Видання Головної Управи Організації Оборони Лемківщини, Нью Йорк 1961 р., передмова В. Давиденка, обкладинка П. Холодного, 109 стор.

Ця книжка складається з десятих оповідань: „Ворожила Настя”, „Село вразило”, „Гори мстяться”, „Помста ялиці”, „Святий Вечір”, „Лірник”, „Пісня про степову країну”, „Березовий хрест”, „Федькова дудка”, „Образок”.

Дія відбувається „серед буйних, високих та струнких ялиць, що зеленою веретою вкрили високий Чертежик, саме там, де бистрий потічок впливає у Явірницьких горах”.

Слушно сказано в передмові: „Заголовок збірки „Гори мстяться” найкраще віддає її зміст, бо вся вона, всі її герої і декорації — на горах. Але ці гори, ласкаві та гостинні для їхніх дочок і синів-лемків — суворі, неблаганні і мстиві для заволок-чужинців, чи то приходять вони як міські панічі, щоб зваблювати дівчат, чи як панове „нізініри”, щоб нищити окрасу Лемківщини, її ліси, чи як озброєні до зубів окупанти, щоб зав'язати волю тому вільнолюбному красві”.

У життєвих перипетіях села Плескані автор порушує типові для всієї Лемківщини питання адміністраційне, побутове, національно-релігійне і психологічне. Коли в тому селі вибрали нового старосту Гарету, то кілька років був з нього незлий начальник. Але потім запровадив Гарета полякам, перейшов на польську віру з усією сім'єю, перестав ходити до церкви, а їздив у місто до костюлу. Одночасно підмовляв селян, щоб вони також спольщувалися. Селяни не пішли на таке намовляння: „Душами не хочемо з панями торгувати”.

Поляки накладали на селян щораз тяжчі податки. Яскравими фарбами змальовує автор той соціально-політичний гніт:

„Тепер майже кожного дня приходили жандарми до села і за все штрафували: непобілений пліт — плати злот; неприв'язана собака — два; нема драбини на хижі — три; нема гака та й відра з водою — п'ять... Газди продавали воли, вівці, останній овес, останню магдебурку, задовжували свої газдівства, бідніли, голодували, а на панську намову таки не йшли” (ст. 32).

Молоді газди й парубки хотіли були вчинити суд над зрадником-старостою, але старші газди дорадили не брати гріха на душу, переобрати старосту, а Івана вигнати з села.

Ось так представляє автор „господарювання” польських окупантів на Лемківщині:

„Дикою сараною заройлися люди в горах, розлізлися по всіх верхах, по всіх долинах і полонинах, почали рубати ліс. Зжахнулися гори від такого страшного спустошення, яке наносили лісоруби. В горах залізлилися сиві скелі та чорне каміння, що навівало смутку. Тепер верхи більше не вабили нікого. Бо й пощо там тепер було йти, чого там шукати? Ялички або бучка там тепер не зітнеш та й не потягнеш до міста, на торг. Ні оленя рогатого не вб'єш, ані дика випасеного не вполюєш. Усі вони повтікали звідти...”

Польські пани-курортники „лазили по лисих горах, вигрівалися, мов вужі до сонця, та вигукували, викрикували, якби не при розумі були”...

Часті й великі дощі забирали з собою все: родючу землю, гній, картоплю на долах — все-все. Журилися господарі з такого нищення, але нічого не могли вже вдіяти. Лише панам це було байдуже.

Помсту гір, що є центральною темою збірки, автор представив так:

„...десь по півночі почало гриміти та виблискувати, мов усе небо зайнялося вогнями. Потім почав падати дощ, та такий, мов би потоками лився з неба, заливавочи доли та хижі...”

— Біжіть в село, будіть людей!.. Хай рятуються перед водою!..

— Потопа, люди, потопа-а-а! Вставайте, рятуйтеся, тікайте у верхи!..

Люди рятувалися, тікали у верхи. По селі рознеслися людські крики, плач дітей, рик худоби, бляння овець, скавуління собак...

Коли настав день, дощ перестав, люди глянули на діл, то села не було. Лишилося пару хиж і церковця, що були побудовані на гірці. В селі все живе погинуло. Лишилися люди без хат і без худоби. А коли хтось нагадав і про панів, що спали на горах, то парубки пішли їх шукати. Але панів не знайшли. Раптова бистра вода застала їх сплячих, загорнула всіх у свої болотяні хвилі й понесла на доли, звідки вони поприходили.

— Так, так, гори мстяться за свої ліси!..”

У своїх мініатюрних оповіданнях автор яскраво відтворив соціально-економічні і політично-національні

БИТИ НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ РУХ ТАКИ УКРАЇНСЬКИМИ РУКАМИ — ЦЕ ГОЛОВНА НАПРЯМНА БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ДИВЕРСІЇ.

Степан Бандера

відносини на Лемківщині, боротьбу лемків з польськими шовіністами. А той край і його людей, твердих у своїй вірі і традиціях, знає він добре. І тому ці оповідання мають не лише мистецьку, а й національно-політичну вартість.

Добра літературна мова збірки подекуди, для кольориту, перетикана льокалізмами. Досить дбайлива коректа. Гарна обкладинка роботи П. Холодного.

Павло Савчук

„СПОМИНКИ” о. АГАПІЯ ГОНЧАРЕНКА

Відзначування 100-річчя з дня прибуття о. Агапія Гончаренка до ЗДА збагатилося перевиданням його „Споминків”, уперше виданих М. Павликом в Коломиї 1894 р. Передрукувало їх повністю, виправивши правопис, але залишивши всі мовні особливості, Видавництво „Славута” в Едмонтоні, Канада.

На початку книжки (19 стор.) вміщено світлинку о. А. Гончаренка на тлі видовбаної в скелі ясині, яка правила йому за вістар. Отець Агапій представлений тут в спітрахлі, з трьома хрестами, в традиційній козацькій баранковій шапці. На 2-ій сторінці подано коротке пояснення видавця, проф. Яр. Славутича.

„Споминки” починаються передмовою самого о. А. Гончаренка, написаною в Каліфорнії 1874 р. В ній він заявляє, що „втік із московської тюрми в широкий світ, бо чув у своїх жилах вільну крив. І розкажу вам, брати мої, по правді, що було зо мною, де і як, щоб ви знали, кого, коли, за що і про що розпинали”.

Свій родовід починає о. Гончаренко від діда Герасима та батька Онуфрія з села Кам'янки на Київщині, що не знало панщини. Батько його, закінчивши Київську Духовну Академію, оженився з дочкою православного священика із роду Вогунів. 19-го серпня 1832 року народився автор „Споминків” і був охрищений Андрієм. У 1840 р. віддано його в київську бурсу. Додому приїздив він лише на вакації, де бачив, як селяни працювали на панщині і як над ними знущалися управителі маєтків польських панів.

У 1853 р. закінчив о. Гончаренко київську семінарію і вступив „во святую Києво-Печерську Лавру”, щоб стати „таким же подвижником” як печерські святі. Однак, митрополит Філарет зробив його своєю довіреною особою „на посилках” по лаврських хуторах. Там він бачив теж кривди, що їх чинили народові малограмотні московські монахи.

В 1857 р. митр. Філарет висилає о. Гончаренка до Атен, до московської посольської церкви. Там через якогось Давидова зацікавився він з революційними виданнями „Колокол” та „Полярная Звезда”, що виходили в Лондоні, і рішив нав'язати зв'язок з їх видавцями Герценом та Огарьовим. У 1860 р. московські шпиги піймали о. Гончаренка, коли він кидав лист до Лондону. Московський посол арештував його, щоб вислати назад в Росію. Родаки-втікачі Лазаренко, Поповиченко й інші допомогли звільнити о. Агапія в Константинополі з тюрми, і в березні 1860 р. він виїхав до

Лондону. „Втік на вічну і святую волю козакувати на весь мій вік! Слава Богу!” У Лондоні о. Гончаренко викладав російську мову, працював у Бритійському Музеї. Там він познакопився з рядом революціонерів, зокрема з італійським патріотом Мацціні.

У 1861 р. о. Гончаренко повертається в Грецію, де єпископ Мелетій рукоположив його на священика. Потім поїхав до Єрусалиму, де москалі знову пробували схопити і відправити його на „родіну”. Потім подорожував по Палестині, Єгипту. В Александрії московський консул найняв якогось злочинця, що напав на нього і порізав ножем. Вернувся знову до Атен 1863 р., де одержав грецьке громадянство.

1-го січня 1865 р. о. Гончаренко прибув до Бостону, в ЗДА, звідки зараз же переїхав до Нью Йорку, де в домі грецького консула відправив на Різдво першу православну Службу Божу на Новій Землі. В Нью Йорку викладав грецьку мову в єпископальній церкві, працював гравером, щонеділі правив грекам Службу Божу.

Коли Біблійне товариство видавало в Нью Йорку Біблію арабською мовою о. Агапій, як знавець східних мов, редагував переклад. В 1865 р. він одружився з італійкою Альбіною Чітті, закупив кириличний друкарський шриффт і виїхав до Сан-Франсіско.

18-го жовтня 1867 р., коли Аляску приєднано до ЗДА, о. Агапій писав, що населення того краю нарешті звільнилося від московської окупації. Він починає багато писати про Аляску, засновує „Товариство спільної помочи”, будус православну церкву і закладає друкарню. В Петербурзі кружляли чутки, що о. Агапій лагодить байдаки, щоб плисти з своїми людьми в Сибір робити революцію.

У своїй друкарні видав о. Агапій російсько-англійський розговорник, видавав часопис „Аляска-Гералд” — „Свобода”, в якому писав про конституцію ЗДА, про Шевченка, про кривди, що їх чинить народові царська влада. В 1872 р. продає друкарню і купує біля міста Гайвард хутір, який називає „Україна”.

Закінчуються „Споминки” словами: „Моя Ненька Україна і джерело козацтва, яко же фенікс, воскресне на добро людям, на вічну правду і волю... незабаром весь світ встане згубити... ім'я московське — варварів-людоморів — з лиця землі. З цєю вірою я в останній раз закрию очі і зіпну навіки”.

Помер о. А. Гончаренко в 1916 році і похований з дружиною на своєму улюбленому хуторі. Комітет Гончаренка на чолі з проф. Федором Луцевим з Мілвокі хоче викупити той хутір і створити там українсько-американський парк. В цьому слід нам усім йому допомогти.

Д-р Ол. Соколин

ЧИТАЙТЕ,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,

„ВІСНИК”!

ОЙ КУДИ ТИ ПШЛА?

Після березневого пленуму ЦК КПСС, на якому кремлівські мудрагелі муслили признати, що колгоспна система зайшла в сліпий кут, почалася нова кампанія: молодь, яку стягали з колгоспів на „соціалістичні будови”, всякими способами стараються затримати в колгоспах, де бракує робітної сили.

Українські поети-соцреалісти слухняно відгукнулись на нове „соціальне замовлення”. Нижче містимо вірш молодого поета Павла Ключини (не Тичини!), надрукований у харківському „Прапорі”:

Ой куди ти пішла?
Ледве видно у мл...
Не тікай із села,
Не тікай від землі!
Чуєш, кличуть лани:
Не тікай на біду,
Поростуть бур'яни
По твоєму сліду!
Ти в артілі зросла,
Краща всіх на селі,
Не тікай із села,
Не тікай від землі!
Повертайся, як є,
Доки мрія живе,
Бо й кохання мос
За водою спливе...

Н. К.

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ОБРАНИЙ, АЛЕ — ЯК?

Високоповажаний Пане Редакторе!

У зв'язку з вміщенням у червневому числі Вашого почитного журналу листа п. Івана Калиновича „Не призначений, а обраний”, з критичними заввагами відносно моєї статті, присвяченої 240-літтю з дня смерті наказного гетьмана Павла Полуботка, прошу ласкаво вмістити мої вияснення.

Для того, щоб уяснити собі, чи був гетьманом Іван Скоропадський обраний чи призначений, треба зрозуміти моторошну ситуацію на Україні в часі, коли він став гетьманом. Ще курілось на згарищах спаленого Батурина і на румовищах Січі, ще не були прибрані жертви помордованих, замучених, у нелюдський спосіб позбавлених життя відважних оборонців гетьманської столиці та мирного населення, що зазнало лютої розправи за любов до рідного краю і симпатії до гетьмана Івана Мазепи. Кривава хвиля терору залила окуповану москалями частину України. В таких обставинах цар Петро викликав козацьку старшину до усуненого найдалі на північний схід українського міста Глухова і там, під самим московським кордоном, перед роззявленою пащею північного звіра їй запропоновано обрати нового гетьмана. Чи були то вільні вибори, чи слухняне піднесення рук за наперед визначену і накинено кандидатуру — видно з історичних фактів.

Наш визначний історик проф. Дмитро Дорошенко пише: „Цар Петро скликав до Глухова старшину, яка лишилась на його боці, і звелів вибрати нового гетьмана. Всі знали, що цареві хотілося бачити гетьманом Івана Скоропадського, полковника стародубського... Його й вибрали за гетьмана”. (Проф. Д. Дорошенко — Історія України. Вид. 4-те. Авґсбург 1947, стор. 163).

Отже прибуття старшин до Глухова відбулось на наказ царя, і виборці обмежились затвердженням бажаної для нього кандидатури. Про особистий вплив царя на хід глухівської наради свідчить і таке твердження:

„Коли на нараді в Глухові (6 листопада 1708 р.), скликаний для вибору нового гетьмана, виринула кандидатура чернігівського полковника Павла Полуботка, цар перепер кандидатуру Скоропадського” (Велика історія України. Видав І. Тиктор. Вид. 2-ге. Вінніпег, 1948, стор. 530).

Сама цитата з праці проф. О. Оглоблина „Гетьман Іван Мазепа та його доба”, що її навів мій опонент, стверджує, що до Глухова з'явилися тільки 4 полковники на всі 16 козацьких полків. Отже говорити про правосильність їх рішення для всієї України не доводиться. Були то не вільні вибори зі свободним обміном думок і обговоренням кандидатури, а вимушене піднесення рук за бажану для царя особу.

З історії знаємо більше подібних прикладів. Знаємо про вибори в Галичині за часів графа Вадені, знаємо про вибори в Німеччині за Гітлера, знаємо про сучасні вибори на рідних землях, де за кандидатів урядового списку віддають свої голоси 98% і більше виборців. Проте, таке голосування годі вважати за вияв народньої волі так само, як і вибори 1708 року у Глухові. Не бажаючи бачити гетьманом сміливого Полуботка, цар наперед намітив гетьманом Скоропадського і, маючи в своїх руках старшину, що лишилась по його боці, змусив її ствердити його волю, а відразу після того йти на огидну церемонію зневаження гетьмана Мазепи, яка також була виявом нічиєї, лише царської волі.

Іван Лезадний

У СПРАВІ МОНОГРАФІЇ ПРО М. МІХНОВСЬКОГО

Вельмишановний Пане Редакторе!

У статті „Вшануймо засновника українського самостійництва” („Вісник” за вересень 1965) обстоював я потребу видання монографії про М. Міхновського, зовсім не знаючи, що така вже появилася. На це звернув мені увагу Н. Т., що йому я дав прочитати згадану статтю. Він приніс мені книжку д-ра П. Мірчука „Микола Міхновський — апостол українського державництва”, яку я зараз же прочитав. Автор використав значну літературу, однак не подав у цілості брошури Міхновського „Самостійна Україна” і не згадав про його „Катехизм українця”. Вправді автор цитує низку джерел, але це ще далеко не всі, які можна зібрати з тієї доби. Тому добре було б, якби д-р П. Мірчук заходом ТУСМ видав другий том про М. Міхновського, вмістивши по можливості всі його друковані праці, відгуки на них у пресі і голоси у пресі його сучасників, при-

хильні та неприхильні, як також спогади ще живих сучасників, щоб відтворити якнайповнішу картину буйного, а заразом трагічного життя великого патріота Української Землі.

На підставі всіх доступних нам матеріалів про М. Міхновського можна було б написати біографічний роман. Великі постаті в історії культури народів опрацьовані не тільки історично-науково, але й в літературній формі.

Наші письменники повинні подумати над написанням біографічних повістей про М. Міхновського, С. Петлюру, Є. Коновальця, Ю. Липу, Р. Шухевича, Ст. Вандеру та інших наших визначних діячів, борців і героїв.

І. Тернопільський

3 ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ

ВІДЗНАЧИЛИ 24-ту РІЧНИЦЮ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ГЕМСТЕДІ

У неділю 11-го липня ц. р. в обох наших церквах відправлено в Гемстеді Службу Божу в наміренні українського народу. Отці парохи виголосили короткі проповіді, в яких закликали вірних до щирої молитви за визволення нашого народу. В українській католицькій церкві св. Володимира Службу Божу відправив о. парох Квартучі, а в українській православній церкві св. Михаїла о. парох Іванюк.

Того самого дня о 8-ій годині вечора в церковній залі УПЦ в Юніонделі відбулися сходина членства ООЧСУ і прихильників. За президіальним столом засіли: парох УКЦ в Гемстеді о. Квартучі, парох УАПЦ в Юніонделі о. Іванюк, парох УПЦ в Весбері о. Калиновський, духовний провідник молоді на оселі СУМА в Елленвілі, нововисвячений о. Кіндзерявий-Пастухів, заступник голови місцевого Відділу УККА п. Атлас, член ексекютиви місцевого Відділу УККА інж. Набожинський.

Сходина започатковано відспіванням українського гімну. Доповідь, присвячену актові відновлення української державности, виголосив голова Відділу ООЧСУ п. М. Мицьо, після чого з коротким словом виступали всі чотири священики.

Отець Калиновський пригадав, який широкий відгомін мала ця подія на Східній Україні. У той час він вчився в советській військовій школі радіо-зв'язку. Його друзі, які мали доступ до радіоапаратів, почули з львівської радіовисильні повідомлення про відновлення Української Держави і поширили ту вістку між молоддю.

Отець Іванюк у своєму слові остерігав українців перед ворогами, які нас оточують. Отець Кіндзерявий-Пастухів пригадав присутнім велику силу слів: „В єдності сила народу, Воже, нам єдність подай” і Шевченкових „Свою Україну любіть!” Отець Квартучі на в'язав свій виступ до нашої історичної події — піднесення Митрополита Йосифа Сліпого до гідности Кардинала.

У сходинах, які увінчалися великим успіхом, взяло участь понад п'ятдесят осіб. Закінчено їх співом „Не пора”.

М. Мицьо

(Продовження з 2-ої стор. обкладинки)

По \$ 5.00 — Сумик Петро, Гриник Павло, Луцишин Теодор, Вроблевський Микола, Дадерко Петро, Зельський Ігнат, Данилюк Роман, Гречкосій Михайло, Лебідь Василь, Тимчій Іван.

По \$ 4.00 — Бугай Володимир, Бандерський Zenій.

По \$ 3.00 — Войко Володимир, Дешевій Михайло, Бусько Константин, Св. Михайла Клоб, Панчишин Степан, Гузеляк Василь, Адамчак Михайло.

По \$ 2.00 — Вабецький Михайло, Грипа Онуфрей, Стурик Михайло, Стурик Андрій, Якім Дзем, Ватрук Петро, Каспер Сврохим, Ордяник Андрій.

По \$ 1.00 — Бугай Анна, Ордяник Анна, Хрін Микола, Пальчинський Петро.

Збіркова листа ч. 502. Збірники: Іван Волошин і Тимко Шоробура.

По \$ 10.00 — Теодор Іванів, Іван Волошин, Степан Купровський.

По \$ 6.00 — Осип Руцький.

По \$ 5.00 — Тимко Шоробура, Марія Гриник, Осип Гриців, Іван Лозарук, Михайло Пастушенчин, Михайло Голь, Володимир Новий, Григорій Базар, Іван Голуборода, Іван Бурак, Лучин Михайло.

По \$ 4.00 — Тадей Оришкевич.

По \$ 3.00 — Петро Романик, Григорій Кубишин, Марія Тріщ, Петро Андрушевський, Омелян Піддерковний, Микола Шуль, Петро Гусак, Степан Сенайко.

По \$ 2.00 — Зофія Божинська, Василь Гусак.

По \$ 1.00 — Марія Деніл, Кравчук Катерина, Ковальчик Теодор.

Збіркова листа ч. 504. Збірник Василь Жмур.

По \$ 15.00 — Василь Фенцор.

По \$ 10.00 — Павло Ткач, Василь Жмур, Микола Семенишин, Микола Павлів, Іван Коцюба, Володимир Мельничук.

По \$ 5.00 — Михайло Петришин, Євген Типко, Степан Жмур, Володимир Годжак, Дмитро Яремко, Василь Сушко, Дмитро Лозинський, Роман Шаран, Єний Омелян.

По \$ 3.00 — Полк. Юрій Ківерчук, О. Мак (Ром Н. Й.).

Збіркові листи чч.: 506 і 507. Збірник Мигдаль Ілько.

По \$ 15.00 — Мигдаль Ілько.

По \$ 10.00 — Машталір Евстахій, Пічкур Павло, Винарчик Дмитро, Гусак Євген, Пікулецький Гриць.

По \$ 5.00 — Стринський Дмитро, Василик Іван, Кіцак Володимир, Гусак Іван, Коцан Микола, Сальон — Сушняк і Пікулецький.

По \$ 3.00 — Кіт Микола.

По \$ 2.00 — Гучко Гриць, Андрусишин Стів, Мацко Іван, Бурак Кирило, Залецький Лука, Лукачик Василь.

По \$ 1.00 — Гриць Сембрат, Маливецький Теодор, Луцак І., Кучерявий Милтон.

\$ 0.50 — Дидик Петро.

Збіркова листа ч. 515. Збірник Микола Годжак.

По \$ 10.00 — Микола Підгородецький.

По \$ 6.00 — Яловий Григорій.

По \$ 5.00 — Дмитро Співак, Яршківська Е., Коваль Олекса, Коваленко Григорій, о. Позичайло, Ярошенко Микола, Нозаренко Михайло, М'який Зеновій, Сененко Яків, Жовніренко Гриць.

По \$ 4.00 — Лучкович Василь.

По \$ 3.00 — Ростислав Склонний, О. Остроменко, Кравець Олекса, Кравець Петро.

По \$ 2.00 — Петро Черевко, Ігнат Зельський, Вертшин, Каменюк Ілія.

По \$ 1.00 — Воднарівна Ольга.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Збіркова листа ч. 516. Збірщик І. Шмата.

По \$ 10.00 — М. Чапля, Масах Христіна Баранович.

По \$ 5.00 — С. Савчук, М. Стадницький, І. Гутникевич, О. Гіряк.

По \$ 3.00 — В. Ложницький, Шкільник, В. Матвієнко, О. Матвієнко, В. Білинський, І. Лучинський, В. Снігорович.

По \$ 2.00 — М. Шайдицький, Д. Малик, О. Гладкий, І. Гладкий.

Збіркова листа ч. 517.

По \$ 10.00 — Микола Левчук.

По \$ 5.00 — Петро Струк, Осип Хома, Я. Кульчицький, С. Козюпа, Р. Дзюпа, С. Мольнир, В. Краховецький.

По \$ 4.00 — М. Дубецький.

По \$ 3.00 — О. Лодинський, Г. Гіна, П. Самсенюк, В. Маслянка.

По \$ 2.50 — Інж. Лаврович.

По \$ 2.00 — А. Іванцівський, В. Данко, М. Тимків, М. Войко, В. Дубіна, І. Витвицький, М. Салата.

Збіркова листа ч. 519. Збірщик М. Яблонський.

По \$ 10.00 — В. Загорчечний.

По \$ 5.00 — С. Попіль, В. Гачкевич, С. Данів, Т. Цзабела, Р. Цаплап, В. Антонішин.

По \$ 3.00 — М. Хомета, І. Голубович, Т. Хомета, Р. Крахмальницький.

По \$ 2.00 — С. Крицька, М. Захарченко, С. Хомета, І. Гузик, Г. Андрусинин, Т. Вродич, П. Козак.

По \$ 1.00 — П. Слусаренко, М. Ремський, С. Якишин.

Збіркова листа ч. 520. Збірщик І. Румак.

По \$ 5.00 — І. Румак, М. Блонський, М. Духновський.

По \$ 4.00 — Д. Малик, Т. Лащенко.

По \$ 3.00 — А. Сврий.

По \$ 2.00 — В. Долішний, А. Шимків, М. Шимків, Лаврович, О. Лодинський, В. Твердохліб, А. Салабай, А. Задорожний, Ф. Дубно, С. Яніський, М. Лнинський, П. Гацішин.

По \$ 1.00 — А. Рамацький, Т. Василюк, О. Кузо.

Збіркова листа ч. 521. Збірщик І. Шмата.

По \$ 10.00 — І. Шмата.

По \$ 5.00 — О. Михайловський, О. Допілка, І. Козін.

По \$ 3.00 — Ф. Федір Фічка, М. Ліжницький.

По \$ 2.00 — М. Дмитрук, В. Гравський.

Збіркова листа ч. 522. Збірщик В. Загорчечний.

По \$ 20.00 — М. Гурський.

По \$ 5.00 — І. Телюк, М. Цуркан, Хобінас, М. Лісяк.

По \$ 4.00 — Кравчук.

По \$ 3.00 — В. Добчанський, Б. Лесь.

По \$ 2.00 — М. Панкевич, С. Посполита, Є. Лукомський, Дачко Осип, М. Бриньовечка, М. Андрухів, С. Фіголь.

По \$ 1.00 — О. Сенета, І. Данилович, Б. Іванків.

Збіркова листа ч. 523.

По \$ 6.00 — П. Хома.

По \$ 5.00 — Софія Теречка, М. Лісевич, Вол. Береза, Іван Шагай, О. Пушкар, М. Пушкар, д-р І. Клізк, О. І. Стахів.

По \$ 3.00 — С. Шарай, В. Лодинський.

По \$ 2.00 — Р. Романюк, М. Кошак, І. Лодинський, Шумило, В. Миколаєвич, Іскра, А. Сльозак, А. Стадник.

По \$ 1.00 — Сльозак, М. Рондяк.

Збіркова листа ч. 524. Збірщик М. Левчук.

По \$ 5.00 — М. Дуда, К. Загорчечна.

По \$ 3.00 — М. Цап, М. Гусак.

По \$ 2.00 — І. Данкевич, І. Голембйовський, В. Гіна, Р. Роменський.

По \$ 1.00 — О. Коропченко, Д. Лозинський.

Збіркова листа ч. 525. Збірщик Г. Андрусинин.

По \$ 10.00 — Г. Андрусинин.

По \$ 5.00 — В. Мельник.

По \$ 2.00 — В. Потриляк, Гусак, Є. Добуш, М. Сова, Цюкенда, П. Патрилак, В. Корпішко, М. Плясквик, Л. Похмурський, В. Березовський.

По \$ 1.00 — І. Гизач, М. Сусяк.

ЛОС АНДЖЕЛОС, КАЛФ.

Збіркова листа ч. 537. Збірщик В. Гірка.

По \$ 5.00 — В. Гірка, П. Білецький, В. Стойко, Я. Тростянецький, І. Кулик, Н. Василян, В. Балас.

По \$ 3.00 — М. Д., П. Семчишин.

По \$ 2.00 — П. Семчук, С. Сірський, С. Комарницький, С. Буржан, Г. Чельняк, М. Паслась, Т. Пальчук, П. Незваний, Мирос. В. В., Макара, О. Гац.

По \$ 1.00 — М. Довгенко, О. Жук, В. Кавецький, В. Реб, С. Козій, І. Гриців, Г. Лісецький, М. Полотнянка, М. Васильків, Г. Шумний, В. Солук, П. Семчук.

ПАЛАТАНН, ІЛЛ.

Збіркова листа ч. 541. Збірщик Ф. Семчишин.

По \$ 10.00 — Котеринський М., Семчишин Ф. Васильків О., Коцко І., Комар Ф., Гнитка М., Брагар В., Тихий М.

По \$ 5.00 — Петрик А., Кикіш П., Острижнюк А., Вочневич В., Гасюк П., Дидина І., Триговчук І., Пахучий В., Ривак І., Гедзик С., Шевчук С.

По \$ 3.00 — Повшок.

По \$ 2.00 — Кузмяк А., Запорізький М., Яхнів П.

ЛІНКОЛЬН, НЕБР.

Збіркова листа 547. Збірщик п. Василь Небесняк.

По \$ 2.00 — Антін Лехолат.

По \$ 1.00 — Віткович Петро, Марчишин Йосиф, Небесняк Василь, Володимир Плоцький, Прокіп Стехнович, Михайло Каліта, Іван Вучинський, Іван Лиско.

(Продовження збірки в наступному числі)

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИБИ!